

SLOVENSKI

vestnik

TEDNIK ZA SLOVENSKO KOROŠKO

Ničesar

NAM NE BODO DALI,
ČESAR SI NE BOMOPRIBORILI
SAMI!

LETNIK II.

DUNAJ, V PETEK 7. II. 1947

ŠTEV. 6 (34)

Obtožujemo

Vlada FLR Jugoslavije je v svoji spomenici med drugim podčrtala odgovornost Avstrije za vojne zločine, ki so jih vojni zločinci — Avstrijci izvršili za časa vojne v Jugoslaviji. V dokaz je navedla, da je od 4433 zločincev na spisku državne komisije za ugotavljanje vojnih zločincev 2062 Avstrijcev. Posebej so naštetih mnogi vidni nacistični politični in vojaški funkcionarji-Avstrijci, ki so s svojimi grozodejstvi zapisani v spominu jugoslovanskega ljudstva. Jugoslovanska vlada je dokazala, da so se protislovenske in protislovanske teorije načrtno gojile v Avstriji že davno pred anšlusom, da jih je opogumila potuha mednarodnega imperializma s plebiscitno igro in da so prav ti elementi utirali pot Hitlerju na jug in vzhod z nasilnim ponemčevanjem Koroške in z idejno pripravo za nadaljnje operacije. Na osnovi vseh teh ugotovitev je beogradska »Borba« po pravici zapisala: »Avstrija je na zatožni klopi pred Jugoslavijo in mora za vse to dati odgovor in zadoščenje jugoslovanskim narodom.«

Da, Avstrija mora dati odgovor in zadoščenje!

To zahtevamo tudi mi, koroški Slovenci, ki obtožujemo Avstrijo za vse gorje in preganjanje, katero smo preživeli. Obtožujemo jo za žrtve, ki so padle pod udarci germanizatorjev, za umore dekana Limpla, kmečkega fanta Miheja Habiha in drugih. Obtožujemo jo za nasilno ponemčevanje, ki so ga v šolah, cerkvah in uradih sistematično izvajali! Obtožujemo jo za uničenje neštetihih slovenskih domov! In končno: Obtožujemo jo za zločine, ki so jih vršili nad nami avstrijski nacisti! Prebridko nam je ostalo v spominu: zapirali, preganjali, selili so nas predvsem — avstrijski nacisti! Ne bomo pozabili, kdo je kriv smrti neštetihih naših najbolj zavednih bratov in sestra, kdo je kriv požigov slovenskih domov! Za vse to obtožujemo Avstrijo in zahtevamo polno zadoščenje. Zahtevamo priključitev k FLR Jugoslaviji kot edino zadostno garancijo, da se naše trpljenje nikdar več ne bo povrnilo.

Ne obtožujemo avstrijskega ljudstva, avstrijskih delovnih množic, ki si hočejo danes ustvariti neodvisno demokratično domovino. V vsej dosedanj borbi smo iskreno podpirali in nudili vso pomoč avstrijskim antifasistom v njihovih demokratičnih streljenjih. Obtožujemo tiste vodilne kroge, ki so odgovorni za nasilje nad koroškimi Slovenci, obtožujemo ideologe veleniške miselnosti Wuttejevega in Kaibitschevega kova, obtožujemo organizatorje in izvrševalce načrtnega ponemčevanja, obtožujemo hitlerjeve zločince in vse, ki tem še danes nudijo zaščito in pomoč, ali nadaljujejo njihovo delo.

Ko zahtevamo svoje pravice, se koroški Slovenci ne zadovoljujemo s praznimi obljubami, kakršne so nam bile dane s pogodbo v St. Germainu, ki jih Avstrija nikdar ni izpolnila. Koroški Slovenci smo na to opozorili svetovno javnost že s spomenico, ki je bila predložena manjšinskemu kongresu v Ženevi. To poudarjamo še posebej zato, ker slišimo — seveda šele odkar traja londonska konferenca, — razna uradna zagotovila predstavnikov avstrijskih oblasti o dvoje-

Hočemo živeti svobodno — hočemo se združiti v Titovi Jugoslaviji

Slovensko ljudstvo na Koroškem je po svojih predstavnikih zahtevalo na zborovanjih v Beljaku, Velikovecu, Celovcu in po vseh drugih krajih priključitev k novi Jugoslaviji

V Beljaku je bilo 31. januarja 1947 zborovanje članov občinskih in krajevnih odborov OF, katerega se je udeležilo kljub mrazu in slabim prometnim razmeram nad sto predstavnikov iz vsega okraja. Zborovanje je otvoril z jednatimi, borbenimi besedami predsednik okrajnega odbora OF tov. Jakob Reichmann.

Poudaril je važnost odločne borbe OF v dneh, ko se rešujejo zahteve koroških Slovencev na londonski konferenci in dejal:

»Koroški Slovenci smo vajeni borbe za svoj obstanek. Naša borba se začneja v zibelki in naš spremlja do smrti. To je sveta borba za naš materni jezik, za to prelepo slovensko zemljo, za naše življenjske pravice. Mi vemo: ničesar nam ne bodo dali, če si ne bomo priborili sami.

Ne bomo pozabili življenja koroških Slovencev v Avstriji. Predolgo smo okužali njeno oblast, zato protestiramo proti temu, da si neka gospoda drzne govoriti, da smo koroški Slovenci vdano in zvesto za »nedeljivo Koroško« ter širi o nas najbolj gorostasne vesti. Toda naš glas je jasen in odločen: Hočemo živeti boljše in svobodno, hočemo se združiti v Jugoslaviji. Še pred kratkim so nas zapirali in preganjali, a odkar traja konferenca v Londonu, nam obljublja gospoda na Dunaju in v Celovcu vse mogoče, celo dvojezične napise in dvojezično uradovanje, odškodnino za prizadete po vojni itd. Na široko razglašajo svojo dobrotljivost.

Prepozno je, gospoda iz deželne vlade! Predolgo smo trpeli! Predobro vas poznamo in vemo, da bi bilo kaj kmalu konec vseh lepih obljub, če bi vam prišli v pest, kakor se je zgodilo po plebiscitu.«

Tov. predsednik je končal: »Zato vas pozivam, tovariši: Bodite odločni, bodite požrtvovalni! Mi sami smo mejniki, ob katerih se mora zdrobiti imperializem. Naša borba je vsak dan naš plebiscit! Vsak dan glasujemo in vsi! Pokažimo vsemu svetu, da smo vredni živeti v boljši bodočnosti in da si jo znamo sami ustvariti!«

Borbo nadaljujemo - v znamenju tekmovanja

Nato je govoril organizacijski sekretar POFF-a za Slovensko Koroško tov. major Primožič. Prikazal je pomen naše borbe za priključitev in orisal v zvezi z mednarodnim položajem moč argumentov jugoslovanske vlade.

zičnih šolah in napisih, o enakopravnosti slovenskega jezika in drugih ugodnostih, ki naj bi jih bili pripravljeni dati koroškim Slovincem.

Čeprav so to le neizpolnjene obljube — pesek v oči svetovni javnosti — je vendar njihov namen jasen, da bi ponovno izigrali koroške Slovence ter zadržali v odločilnem trenutku našo

Razčlenil je točke jugoslovanske spomenice drugo za drugo in dejal:

»Tudi mi, koroški Slovenci, obtožujemo Avstrijo in jo postavljamo na zatožno klopi za vse gorje, ki nam ga je povzročila. Ne bomo pozabili zločinov avstrijskih nacistov. Kdo nas je selil? Kdo nas je preganjal? Kdo nas je denunciral? Vse to so delali avstrijski vojni zločinci, ne samo rajhovci! Krivični plebiscit je dal potuho ponemčevalcem in avstrijski napadalnost. Zato ne priznamo plebiscita. Zahtevamo iztrebljenje velikomemške nacistične miselnosti. A to je mogoče le tako, da se nam prizna pravica priključitve k novi Jugoslaviji. Zato so besede jugoslovanskega predstavnika dr. Vilfana — tudi naše besede!«

Nato je tov. Primožič prikazal, kako hoče avstrijska vlada obrniti oči avstrijskih množic od notranjih vprašanj, gospodarskega kaosa in drugih posledic reakcionarne politike za Koroško kot na ključ in rešitev Avstrije iz vseh težav. Dotaknil se je nato še nesramne izjave namestnika deželne glavarja Herkeja in poudaril, da so bili koroški Slovenci edini, ki so se borili z orožjem proti nacizmu.

Tov. Primožič se je dotaknil še potvorenih izjav, ki so jih po naročilu deželne vlade izdelali provizorični župani iz vrst vladinih zaupnikov. Njihove izjave deželnemu glavarju, da je vse ljudstvo za »nedeljivo Koroško«, so vzbudile ogromno razburjenje med vsemi koroškimi Slovenci. Ob besedah tov. Primožiča so se oglašali ogorčeni medklici »To je goljufija!« »Proč z deželno vlado!« »Če smo se znali upreti Hitlerju, se bomo znali upreti tudi takim županom in taki deželni vladi!«

Izvajanjem tov. Primožiča so navdušeno pritrdjevali. Nato so nekateri delegati prečitali tekmovne načrte svojih odborov za dvomesečno tekmovanje, ki se prične 15. februarja tega leta z geslom:

»Za priključitev k Titovi Jugoslaviji«

Predstavniki slovenskega ljudstva iz okraja Velikovec, ki obsega 23 občin od Karavank do Svinške planine, so se zbrali dne 29. januarja na konferenci v Velikovecu. Živahno razpravljanje že pred pričetkom konference je izražalo, da se naše ljudstvo v polni meri zaveda odločilnih dni. Po referatih tov. Prušnika in dr. Sienčnika so delegati iznašali dejstva, ki dokazujejo

borbeno voljo in zahteve po priključitvi k Jugoslaviji.

Nas, koroških Slovencev ta manever ne more več preslepiti. Izkusili smo take vrste »kulturno avtonomijo« in »manjšinske pravice«. Zato odklanjamo drobtinice! Zahtevamo svojo polno pravico! Borimo se za resnično svobodo, za priključitev k Jugoslaviji.

jo, da so bili še nedavno vsi kraji velikovškega okraja v veliki večini slovenski. Delegati so še spominjali dogodkov ob plebiscitu ter odkrivali očitne goljufije, ki so pripomogle do zmage sovražnikov koroških Slovencev.

Iz vseh krajev so delegati prinašali odločne proteste ljudstva, ki obsoja naročene izjave deželne vlade o »nedeljivi Koroški«. Prav tako so poročali o nedemokratičnem postopanju sedanjih oblasti. Ob koncu so sprejeli resolucijo konferenci namestnikov zunanjih ministrov v Londonu in zahtevali priključitev velikovškega okraja in vse Slovenske Koroške k Jugoslaviji. Resolucijo je podpisalo 50 delegatov iz vseh krajev velikovškega okraja.

V teh dneh so bili na Koroškem večeri »Slovenskega vestnika«, na katerih so koroški Slovenci razpravljali o svojem glasilu in pri tej priložnosti tudi protestirali proti potvarjanju ljudske volje, ki ga uprizarja deželna vlada z naročenimi resolucijami. Čitatelji »Slovenskega vestnika« so na teh večerih odločno izjavili svojo zahtevo po priključitvi Slovenske Koroške k Jugoslaviji. Odposlali so resolucije konferenci namestnikov zunanjih ministrov v Londonu, posebej pa še vodji jugoslovanske delegacije dr. Jožetu Vilfanu, jugoslovanski vladi in Medzavezniškemu svetu na Dunaju. Večeri so do sedaj bili v Št. Jakobu v Rožu, ki ga je obiskalo nad 160 čitatelej, v Pliberku, v Ločah, v Hodišah, Svečah, Podravljah in Dobrli vasi.

Prav tako je priredila te dni zborovanja Kmečka zveza za Slovensko Koroško, katerih so se v velikem številu udeležili naši kmetje, gospodarji in najemniki, ter prav tako poslali odločne resolucije, v katerih so zahtevali priključitev. Resolucija slovenskega kmečkega prebivalstva okraja Celovec poudarja:

»Nikoli več ne bomo dopustili, da bi o naši usodi odločali tujei. Slovenske meje so zaščitili najboljši slovenski sinovi s svojo krvjo. Tam, kjer ležijo naše žrtve, tam so tudi naše meje.«

Enako odločno zahtevo izražajo tudi resolucije iz zborovanj boroveljskega okraja, Globasnice in od drugod.

Koroški delavci zahtevamo to, za kar smo krvaveli

Delavci iz Borovelj so dne 27. januarja 1947 poslali svetu namestnikov zunanjih ministrov v Londonu resolucijo, v kateri obsojajo ravnanje socialistične Avstrije nasproti Slovincem v letih 1920—21 in navajajo za primer tovarno v Borovljah, v kateri je bilo po plebiscitu odpuščenih 18 slovenskih delavcev. Nato pravijo: »Nismo ljudstvo, ki prosi milosti, temveč ljudstvo, ki zahteva pravico

in svobodo, ki nam jo bo nudila le ju-naška Titova Jugoslavija. Mi, koroški delavci in kmetje smo bili tisti, ki smo se z orožjem v roki borili proti naci-stičnemu sovražniku, mi smo v lakoti in trpljenju s krvjo plačevali svojo svobodo, dočim so sedeli doma in zve-sto služili vse do zadnjega Hitlerju ti-sti, ki nam danes po 25 letih zatiranja zopet obljubljajo pravico.

Jugoslovanska spomenica sijajno izdelana in dokumentirana

Kakor poročajo iz Londona, bodo pogajanja namestnikov zunanjih mi-nistrov v Londonu še dolga in težav-na. Po treh tednih zasedanja konfe-rence je vse vedno bolj jasno, da je to le priprava za konferenco v Mo-skvi. Londonska konferenca ne bo pri-vedla do nikake hitre rešitve mirov-ne pogodbe z Avstrijo, kakor so to hoteli prikazati nekateri avstrijski li-sti. Načrtov za pismeni osnutek po-godbe še ni. Zaenkrat so se zedinili samo o naslovu pogodbe in o prvem členu, ki pravi, da hočejo zavezni-ki »vzpostaviti neodvisno in suvereno Avstrijo«. Amerika in Anglija sta na splošno presenečenje umaknili svoje predloge in se prilagodili sovjetski taktiki, ki smatra, da je potreben raz-govor o posameznih točkah mirovne pogodbe z Avstrijo. Največ, kar lah-ko pričakujemo od londonske konfe-rence, je, da bo izdelana nekaj poro-čil za konferenco zunanjih ministrov v Moskvi, ki se bo pričela 10. marca. Opazovalci v Londonu so mnenja, da lahko pričakujemo podpis mirovne pogodbe z Avstrijo šele v poznem po-letju ali v zgodnji jeseni.

Konferenca v Londonu pa je tudi jasno pokazala dve stališči. Prvo in res dosledno demokratično stališče se sklada z že znanom moskovsko dekla-racijo o Avstriji o vzpostavitvi samo-stojne demokratične Avstrije, to je o likvidaciji anšlusa in o odgovornosti Avstrije za udeležbo v vojni na stra-ni Nemcev, kar pomeni likvidacijo napadalnih sil v Avstriji. To stališče so dosledno zastopale demokratične sile in poudarjale, da je potrebno iz-vesti: 1. denacionalizacijo in dosledno demokratizacijo Avstrije; sem spada tudi vprašanje »razseljenih oseb« in vprašanje vojnih zločincev. Avstrijski predstavniki so v Londonu izjavili, da bi bilo mogoče dati državljanstvo 50 tisoč »volksdeutsche« ki žive dan-es v Avstriji. To je potrdil tudi no-tranji minister Helmer in dodal, da pridejo tudi druge razseljene osebe, torej inozemski fašisti, v poštev za podelitev državljanstva. To stališče

Resolucija se končuje: »Takšne svo-bode imamo dovolj. Zato zahtevamo svojo, s krvjo plačano svobodo in pri-borjeno pravico delavstva po pravič-nejšem življenju, zato zahtevamo pri-ključitev k FLR Jugoslaviji — domo-vini delovnega ljudstva. To zahteva-mo zato, ker vemo, da bomo edino s priključitvijo dosegli tisto, za kar smo krvaveli.«

podpira angleški časopis »Times« in zapadni reakcionarni krogi. Predlog sovjetskega delegata Guseva, da vne-sejo v mirovno pogodbo z Avstrijo tu-di klavzulo o vojnih zločincih, je ge-neral Clark odklonil. Gusev je odgo-voril z dokazom o jugoslovanskem zločincu Paveliču in obdolžil zapadne zavezničke, da se niso dovolj prizade-vali, da bi našli Paveliča.

2. Da je potrebno plačati reparaci-je državam, ki so zaradi avstrijske vojne udeležbe trpele škodo. Med dr-žavami, ki zahtevajo reparacije, je najbolj upravičena Jugoslavija, ki je predala posebno spomenico o teh svo-jih zahtevah. 3. Da je treba upošte-vati utemeljene teritorialne zahteve sosednih držav.

Drugo stališče pa je v svojih osno-vah nasprotno moskovski deklaraciji in je izraz načrtov militaristov v an-glo-ameriških državah ter mednarod-ne reakcije sploh. Ti hočejo iz Avstri-je napraviti oporišče reakcionarnih sil, ki naj bi zavirale razvoj demokra-tičnih držav Srednje Evrope in Bal-kana. Zato tem krogom ni všeč do-sledna likvidacija nacizma v Avstriji, niti dosledna rešitev vprašanja »raz-seljenih oseb«, niti rešitev vprašanja nemške lastnine tako, kot jo zahteva-jo sklepi Potsdamske konference.

Londonska konferenca je torej po-zorišče, kjer zastopniki resnično de-mokratičnih dežel dosledno branijo demokratična načela in si prizadevajo ustvariti trajen in pravičen mir. Ob-enem pa je tudi tribuna, iz katere ži-gosajo pred vsem svetom spletkarske in sebične namene reakcionarnih poli-tičnih krogov. Za nas pa je to bila pr-va priložnost, da smo lahko ob strani nove Jugoslavije in demokratičnih dr-žav zahtevali svoje pravice. Ugotovi-mo lahko, da je jugoslovanska spome-nica zbudila v svetu veliko zanimanje in da ji je angleški tisk v svojih stolp-cih posvetil veliko pozornost. Ceo konservativni »Times« se je o spome-nici pohvalno izrazil in piše, da je »si-jajno izdelana in dokumentirana«.

je bil pred vojno advokat; torej rav-no v času, ko je po »Wiener Zeitung« izdajal revijo na Dunaju. Med nem-ško okupacijo se je dr. Vilfan udeležil narodnoosvobodilnega boja.

»V članku »Wiener Zeitung«, tako naglašajo »Borba«, »pa je najnesram-nejša izmišljotina trditev, da je pre-jel dr. Vilfan podporo od zunanjega ministrstva rajha. Gospodje, ki so na-vajeni, da sprejemajo denar povsod, kjer jim ga le ponudijo, mislijo, da lahko na ta način obrekujejo nepod-kupljivega protifašističnega borca, ki se je z orožjem v roki boril proti hit-lerjevskim osvajalcem in tako opravi-čijo same sebe, ker so bili tako stra-hopetni, da so sprejemali denar od ti-stih, proti katerim se je dr. Vilfan bo-ril z orožjem v roki.

»PRAVICA AVSTRIJE NA SLO-VENSKO KOROŠKO JE PODOB-NA PRAVICI TATU«

Češki tednik »Svobodna zeme« pri-naša članek, ki je posvečen slovenske-mu značaju Koroške in upravičenim zahtevam Jugoslavije. V njem navaja vrsto zgodovinskih dejstev o sloven-skem značaju te dežele in o naporih nemškega imperializma za germani-zacijo koroških Slovencev, ki so mu ovira za dostop na Sredozemsko mor-je. List ugotavlja, da se poskuša da-našnja Avstrija opirati na gospodar-sko povezanost Slovenske Koroške in pripominja, da je gospodarstvo Slo-

venske Koroške naravno usmerjeno proti vzhodu po Dravski dolini in proti Jadranskemu morju. Na koncu pravi:

»Pravica Avstrije na Slovensko Ko-roško je podobna pravici tatu, ki sma-tra ukradeno blago za svojo lastnino, ker je pač trenutno v njegovih rokah.«

BRZOJAVKA LJUDSKI SKUPŠČINI FLRJ

Ob prvi obletnici sprejetja nove ustave FLR Jugoslavije je poslal PO OF za Slovensko Koroško Ljudski skupščini brzojavko, v kateri pošilja v imenu koroških Slovencev najiskre-nejše izraze povezanosti z bratskimi narodi Jugoslavije. Brzojavka se kon-čuje:

»Ob tej priložnosti ponovno izražamo svojo neomajno voljo, da bomo borbo, ki smo jo vodili vso dobo faši-stičnega nasilja skupaj z narodi Jugo-slavije, nadaljevali tako dolgo in do-sledno, da bomo mogli biti tudi mi kot del svobodne domovine deležni pridobitev tega boja, ki so zajamčene v novi ustavi FLR Jugoslavije.«

DEŽ. POSLANEC TSCHOENIG ZAHTEVAL PRIZNANJE OSVO-BODILNE FRONTE

Na zasedanju koroškega dež. zbora so zastopniki SPOe in OeVP tekmo-vali v naštavanju pravic, ki jih baje uživajo koroški Slovenci. Prav tako so tekmovali med seboj v novih obljubah. To prazno govoričenje je ožigo-sal poslanec KPOe Tschöfenig, ki je med drugim dejal: »Slovenske šole na Koroškem morajo dobiti slovenske učitelje, slovenščina mora postati ena-kopraven uradni jezik na jezikovno mešanem ozemlju, slovensko ljudstvo mora dobiti popolno svobodo razvo-ja narodnih, gospodarskih in politič-nih organizacij.

Demokracije nevredno je, da orga-nizacija Osvobodilna fronta, ki je edina vodila oborožen odpor proti nemškemu fašizmu na Koroškem in ki danes zastopa pravice slovenskega ljudstva, še ni bila uradno priznana. To priznanje je prvi pogoj, da pravi-ce Slovencev ne bodo ostale samo na papirju.«

SODNA RAZPRAVA PROTI NA-CISTIČNIM GENERALOM V BEO-GRADU

Pred vojaškim sodiščem v Beogra-du se je pričela razprava proti gene-ralnemu polkovniku bivše nemške vojske Aleksandru von Löhru, ki je bil komandant pri zračnem napadu na Beograd v aprilu 1941 in je pozneje kot komandant jugovzhodnega vojne-ga področja vodil četrti in peto ofen-zivo proti narodnoosvobodilnemu gi-banju. Poleg von Löhra sedi na zatož-ni klopi še več nacističnih generalov in vojnih zločincev.

FAŠISTIČNI TERORISTI PRED SODIŠČEM V SKOPLJU

V Skoplju je te dni velika sodna razprava proti članom fašistične tero-ristične organizacije »Nacionalne Sip-tare Demokratik«. Iz izpovedb obto-žencev je razvidno, da so bili v zvezi z angleškim in turškim konzulom v Skoplju, od katerih naj bi prejemale navodila za delo organizacije. Član Osrednjega odbora organizacije Ke-mal Iskendari je izpovedal, da so ho-teli s svojim delovanjem ustvariti osnovo za tujo intervencijo v FLRJ. Obtoženec je izpovedal, da je bil na-men organizacije ločitev zapadne Ma-kedonije, Kosova in Metohije od Ju-goslavije in njihova priključitev k Albaniji. Obtoženec je govoril tudi o prehodu balističnih tolpa iz Jugoslavije v Grčijo, da bi se tam borile proti de-mokratičnim silam, ter da bi pozneje s podporo monarho-fašistične vlade v Grčiji pripravile napad na Jugoslavi-jo in Albanijo. Obtoženec Hasan Bi-liali je priznal, da mu je neki Sereci, poveljnik tolpa, dejal, naj stopi v zve-zo z angleškim konzulom in ga vpraša, ali naj oddelki banditov ostanejo na terenu v Kosovu in Metohiji, ali naj gredo v Grčijo. Obtoženec je priznal, da je imela organizacija tesne zveze z albanskimi fašisti v Bariju, kakor tudi z ustaši. Izpovedal je, da je vr-hovno vodstvo njihove organizacije odbor v Bariju.

POLITIČNE VESTI

Nova francoska vlada, ki jo je se-stavil Paul Ramadier, ima 9 sociali-stov, 5 komunistov, 5 članov Narod-nega republikanskega gibanja, 5 radi-kalov in 5 neodvisnih konservativcev. Namestnik ministrskega predsednika je Maurice Thorez (komunist).

De Gasperi je sestavil novo italijan-sko vlado. Njegovo potovanje v Ame-riko je imelo namen, da bi ga ohrab-rilo za nastop proti naprednim silam. V nasprotnem primeru so grozili Ita-liji z ukinitvijo finančne pomoči. Ko je bil izstopil iz vlade predsednik so-cialistične stranke Nenni, je De Ga-speri podal ostavko. »Unita« je po-udaril v svojem uvodniku, da demo-kratične italijanske množice ne bodo dovolile De Gasperiju, da bi zlorab-ljal voljo ljudstva, ki jo je izrazilo na volitvah 2. junija. Sedanja nova ita-lijska vlada ima 7 krščanskih de-mokratov, 2 neodvisna, 3 socialiste in 3 komuniste. Zunanji minister je Slo-venec iz dobe po prvi svetovni voj-ni predobro znani grof Carlo Sforza (neodvisen).

Iz Pulja Italijani s pomočjo anglo-amerikanskih zasedbenih čet še vedno odvažajo tovarniške naprave, tako poroča agencija »Tanjug«. Med dru-gim so demontirali plinarno, tekstilno tovarno in odpeljali stroje v Italijo. Ladjedelnica, cementarna in drugi obrati v Pulju so ustavili delo. Zaradi tega je 18.000 prebivalcev Pulja brez-poselnih ter jim grozi lakota. Pulj bo po mirovni pogodbi z Italijo pripadel Jugoslaviji.

Wallace svari pred ameriško »policijsko državo«. V tedniku »New Repu-blic« piše bivši trgovski minister ZDA, da se bodo Združene države spremenile v »polvojaško policijsko državo«, če bo vojaštvo še nadalje nadzorovalo znanstvena raziskovanja v ZDA. Narod ne sme dopustiti, da bi vojaški interesi tudi v mirnem času obvladovali znanost.

Francija je podprala industrijo že-leza in jekla. Pristojni odbor franco-ske narodne skupščine je to izglaso-val z 12 proti 9 glasovom.

Drobne novice

Udarniki iz vse Slovenije so se ko-nec januarja zbrali v Ljubljani. Bilo jih je okoli 1500, kar ni majhna števil-ka, če pomislimo, kako stroga so do-ločila, po katerih se kdo lahko proglasi za udarnika. Zbrali so se, da so se pogovorili o nalogah, ki čakajo nje in vse državljane LR Slovenije v bližnji bodočnosti. Udarnike, najboljše de-lavce, ki so se izkazali v tovarnah, v premogovnikih, pri gradnjah ali pa v uradih, je sprejel tudi predsednik vla-de LR Slovenije Miha Marinko.

Tekmovanje slovenskih premogov-nikov je bilo na obletnico smrti veli-kega Lenina. Najboljši med vsemi je bil rudnik Huda Jama—Laško. Tu so delavci prekorčili normo za 101 od-stotek. Drugi najboljši rudnik je bil Hrastnik, nato Zagorje, Zabukovica in Velenje.

Novo mladinsko progo Šamac—Sa-rajevo bo gradila letos mladina Jugo-slavije. Proga bo dolga skupno 237 ki-lometrov in bo imela skupaj 37 želez-niških postaj. Na progi bo v dvome-sečnih izmenah delalo približno 180 ti-soč mladincev. Mladina in njena or-ganizacija sta ponosni, da jima je bila zaupana tako velika naloga. Proga bo imela velik gospodarski pomen ter bo ena izmed najvažnejših v državi, zla-sti ko bo podaljšana do morja.

Za obnovo mostov, cest, raznih jav-nih zgradb in stanovanjskih poslopij so v okrožju Tuzle porabili 250 milij-onov dinarjev. Ljudstvo je s prosto-voljnimi deli prispevalo 63 milijonov dinarjev.

V Banjaluki grade moderno otroško bolnišnico, ki bo imela 160 postelj. To bo prva otroška bolnišnica v Bosni in Hercegovini. Stroški bodo znašali pri-bližno 4 milijone dinarjev. Bo najmo-derneje opremljena, preskrbljena z vsemi sodobnimi sanitetnimi naprava-mi in bo imela potrebno število od-delkov za vse vrste otroških bolezni.

BEDNE IZMIŠLJOTINE »WIENER ZEITUNG«

Pod naslovom »Bedne izmišljotine »Wiener Zeitung«, glasila avstrijske vlade«, je objavila »Borba«, glasilo KP Jugoslavije, članek, v katerem od-govarja uradnemu glasilu avstrijske vlade na njegov članek »Kdo je dr. Vilfan?« Ta članek je poln fantastič-nih izmišljotin o dr. Jožetu Vilfanu, ki zastopa Jugoslavijo pri svetu namest-nikov zunanjih ministrov v Londonu.

»Borba« piše: »Avstrijski list trdi, da je bil dr. J. Vilfan leta 1917 ravnatelj avstrijske-ga vojnega kreditnega zavoda za juž-no bojno področje, da je bil leta 1921 izvoljen kot slovenski poslanec v ita-lijski parlament, da je živel l. 1938 na Dunaju in tam izdajal revijo ter da je leta 1943 prosil zunanje ministr-stvo rajha za materialno podporo in jo tudi prejel.

Bednost teh izmišljotin, ki jih upo-rablja glasilo avstrijske vlade, da bi zmanjšalo pomen jugoslovanskih za-htev, ki jih dr. Vilfan brani v zvezi z mirovno pogodbo z Avstrijo, doka-zuje naslednje:

Dr. Vilfan je bil rojen leta 1908. Bil je torej devet let star, ko je bil po po-datkih »Wiener Zeitung« ravnatelj avstrijskega vojnega kreditnega zavo-da, 13 let star je prišel v italijanski parlament kot slovenski poslanec. Dr. Vilfan je moral kot protifašist bežati iz Julijske Krajine v Jugoslavijo, kjer

Nobene potvorbe ne morejo spremeniti dejstva, da koroški Slovenci živijo na svoji zemlji

V zvezi z razgovori v Londonu je Pokrajinski odbor OF za Slovensko Koroško naslovil na Medzavezniški kontrolni svet za Avstrijo na Dunaju sledečo spomenico:

»Pokrajinski odbor OF za Slovensko Koroško odločno protestira proti ravnanju avstrijske zvezne vlade in koroške deželne vlade, ki hočeta s potvarjanjem dejstev vplivati na potek londonske konference na škodo koroških Slovencev.

Ze izbira članov avstrijske delegacije v Londonu dokazuje, da se je avstrijska vlada za uveljavljanje svojega stališča poslužila najbolj znanih in v preteklosti proslulih sovražnikov koroških Slovencev, ki morejo izražati samo težnje velikonemške in protislovenske politike.

Gospod deželni glavar Hans Piesch je ob kapitulaciji Tretjega rajha prevzel oblast neposredno iz rok organov nacional-socialistične oblasti in se obvezal, da ne bo preganjal nacistov ter da bo izpolnjeval obveznosti, ki so jih ob odstopu naložili predstavniki nacističnega režima na Koroškem. Gospod Hans Piesch je svojo privrženost k nacističnim metodam potrdil tudi s tem, da je na zborovanju dne 17. marca 1946 v Dobri vasi zavednim Slovencev — protifašistom grozil s ponovnimi izselitvami.

G. inž. Vincenc Schumi je bil predsednik »Heimattiensta« in sodelovec zloglasnega vojnega zločinca SS-Standardenführerja Maier-Kaibitscha in je splošno znan kot izrazit predstavnik velikonemške miselnosti. Ze leta 1921 je objavila nemška revija »Deutsches Südländ« njegovo izjavo, ki se glasi:

»Za nas avstrijske Nemce je vprašanje priključitve k materni zemlji v prvi vrsti srčna zadeva. Plemenska, jezikovna in kulturna skupnost je gonilna sila priključitvenih stremeljenj.

V tej izjavi je nadalje trdil: »Nečuvni dogodki v Londonu niso v stanju zadrževati priključitvene volje in gibanja. Čim bolj bo antanta Nemčijo stiskala, tem silneje in burneje bomo zahtevali, da se združimo s svojo ma-

terno zemljo, kajti deliti hočemo veselje in žalost skupno s svojim bratским narodom.

Posebno očitno potvarjanje dejstev pa je ravnanje koroške deželne vlade v zadnjih dneh pred odhodom avstrijskih delegatov v London. Deželni glavar g. Piesch je ukazal provizoričnim županom in občinskim odborom, ki niso izvoljeni, ampak jih je deželna vlada postavila iz vrst svojih zaupnikov in proti volji ljudstva, da morajo do odhoda delegacije poslati v imenu koroških Slovencev resolucije za »nedeljivo Koroško« in proti priključitvi k Jugoslaviji. Na podlagi tako izsiljenih resolucij, ki so jih sprejeli njegovi zaupniki brez vednosti ljudstva, je g. Piesch s trditvijo, da so koroški Slovenci vdani in zvesti Avstriji, ob slovesu od svojih sodelavcev v deželni vladi poskušal to iznakaženo sliko razmer na Koroškem posredovati javnosti.

Opirajoč se na te neosnovane in ne odgovarjajoče argumente koroške deželne vlade je tudi gospod državni kancelar inž. Fiegl izjavil, da je na ozemlju, ki ga zahteva Jugoslavija, prebivalstvo odločno za to, da ostane pri Avstriji, kar naj bi dokazovale resolucije iz tega ozemlja. S tem je hotel ponovno varati svetovno javnost.

V imenu koroških Slovencev protestiramo proti takemu varanju svetovne javnosti. Pokrajinski odbor OF za Slovensko Koroško prejema iz vseh krajev Koroške protestne resolucije koroških Slovencev, ki izražajo ogorčenje nad takim postopanjem avstrijskih oblasti. Zato Pokrajinski odbor OF za Slovensko Koroško v imenu koroških Slovencev ponovno izjavlja:

Nobeno potvarjanje predstavnikov današnjih avstrijskih oblasti, ki izhajajo iz vrst starih sovražnikov koroških Slovencev, ne more spremeniti dejstva, da koroški Slovenci živimo na svoji zemlji, na zemlji svojih pradedov, ki smo jo v dobi nacističnega nasilja branili s svojo krvjo in ki jo hočemo ohraniti svojim rodovom, s tem da bo priključena domovini, FLR Jugoslaviji.

Korenine avstrijskega imperializma

I.

Čuditi se je treba, da ni avstrijska reakcija našla novih ali vsaj prenovljenih gesel v borbi za ohranitev svojih imperialističnih postojank. To dejstvo nam postane razumljivo šele ob ugotovitvi, da dajejo politično smer avstrijski imperialistični kampanji in posebej še imperialistični gonji na Koroškem preizkušeni velikonemški strokovnjaki, med katere spadata nacistični profesor in »znanstvenik« Wutte in sodelavec Kaibitscha, narodni odpadnik Schumi. Izvrševalec velikonemške politike na Koroškem je deželna vlada pod predsedstvom deželnega glavarja Piescha, ki je prevzela oblast na Koroškem iz rok vojnega zločinca gauleiterja Rainerja. Koroška deželna vlada si pri izvrševanju svojega velikonemškega poslanstva pomaga predvsem s kateri in policijo ter žandarmerijo, v kateri imajo ravno tako glavno besedo znani nacisti.

Torej je vse tako kot je bilo v času prve avstrijske republike, ko je »Heimattbund« določal linijo vladne politike, spremenjeno je samo v toliko, da so pri tem poslu Maierja-Kaibitscha zamenjali njegovi sodelavci in učenci. Velenemško in šovinistično delovanje »Heimattbunda« je imelo namen uničiti slovenski narod na Koroškem. Nihče ne dvomi danes, da je »Heimattbund« pripravljaval pred »Anschlusom« pot hitlerizmu. Delo »Heimattbunda« je takrat podpirala vsa avstrijska reakcija brez ozira na strankarsko pripadnost.

Današnja gonja avstrijske reakcije temelji na dolgoletnih izkušnjah zatiranja slovenskega naroda na Koroškem, na izkušnjah, ki si jih je nabral »Heimattdienst« in »Heimattbund«, na

izkušnjah avstrijskih oblasti, na izkušnjah uničevanja slovenskega življa ob času hitlerizma. V pismu, ki ga je poslal Martin Wutte Rainerju tik pred kapitulacijo hitlerjevske Nemčije, ugotavlja, da je položaj na Koroškem težji kot je bil leta 1918, ker je danes slovenski narod močnejši in boljševiski. Po tej Wuttejevi oceni položaja je bilo pričakovati, da bodo nemški šovinisti v imperialistični borbi po zlomu Reicha privlekli iz zaprašenih roparnic bojna gesla iz dobe plebiscita in se okoristili s pridobitvami Göbbelsove propagande.

Osnovni ton političnega dela nemških šovinstov na Koroškem je dal gauleiter Rainer v svojem poslovnem govoru, ko je pozval vse nacistične »domovini zveste« državljane, naj se borijo za enotnost dežele proti slovenski boljševiški nevarnosti z vzhoda. Izpolnjujoč njegovo oporoko so avstrijski reakcionarji in šovinisti z deželno vlado na čelu uporabljali to Rainerjevo geslo v praksi in propagandi.

Geslo enotnosti Koroške je že leta 1912. pravilno razkrinkal sedanji avstrijski državni predsednik Renner, ki je v svoji knjigi »Der Kampf der österreichischen Nationen um den Staat« napisal, da so avstrijske dežele leglo šovinistične propagande in sredstvo za zatiranje narodnih nasprotnikov. Gojenje koroškega deželnega patriotizma in poudarjanje nedeljivosti Koroške je ves čas služilo samo germanizaciji in zatiranju slovenskega naroda na Koroškem. Pravo vsebino gesla »nedeljivosti Koroške« je podčrtal Hans Steinacher, ki je odkrito napisal: »Ker zaradi prisotnosti zavezniških zastopnikov, predvsem zaradi prisotnosti Francozov (ob času plebi-

scita), ki so prežali na vsako vsenemško propagando, nismo smeli kričati »Deutschland«, »Oesterreich« pa nismo hoteli, smo si izbrali za svoj bojni klic pač »Kärnten« in smo v Koroški gledali staro vojvodino Reicha.

Sedanji reakcionarji in velenemški šovinisti na Koroškem prav tako vpijejo o Koroški in si pri tem seveda mislijo Koroško kot Gau nemškega Reicha. Koroških »borcev« za ohranitev nemških imperialističnih postojank pa avstrijska reakcija ni pustila na cedilu. Avstrijska reakcija jim nudi v borbi za »nedeljivost« Koroške odločno podporo. Še več. Avstrijski reakciji je Koroška samo minimalni program, samo izhodišče za nadaljnje imperialistične načrte. Nekako istočasno ko je prišlo na dnevni red vprašanje dokončne odločitve o Slovenski Koroški, ko so zaradi tega avstrijski reakcionarji in šovinisti pričeli s pojačanim vpitjem o »nedeljivosti« Koroške, so »strokovnjaki« na Dunaju v brošuri, »ki govori o takozvanih gospodarskih in političnih vprašanjih Avstrije, nakazali smer novega prodora, ki ga ima v načrtu avstrijski im-

Tudi bralci »Slovenskega vestnika« odločno za pravice koroških Slovencev

Iskal je hlapec Jernej svojo pravico, hodil od oblasti do oblasti, od tujca do tujca, a je ni našel. Na koncu si jo je vzel sam! Podoba slovenskega naroda, ki je navsezadnje sam šel po svojo pravico in si sam začel pisati svojo pravdo. Mi koroški Slovenci smo se sicer borili za pravico, a pisma svoje pravde doslej še nismo mogli napisati. To oblast si danes lastijo tujci in nam hočejo po svoje krojiti pravico.

Ti tujci pišejo, da za naš kmečki in delavski narod ni politika, da naj bomo zadovoljni z lepimi besedami gospoda Piescha, da naj verujemo »matstnim« obljubam koroškega deželnega zbora, da naj mirno pričakujemo odločitev v Londonu, ker pač še nismo politično zreli itd. Vsi iskreni prijatelji »Slovenskega vestnika« so zato na vseh sestankih ostro odklanjali to pisanje drugega koroškega lista, ki izhaja v slovenščini. Tembolj pa so pozdravljali »Slovenski vestnik«, ki je pismo naše pravde. Brez izjeme so zahtevali vsi od Zilje pa do Podjune, da naj »Vestnik« še vse bolj borbeno piše in še vse bolj odločno zahteva pravice, ki nam grede. Tako je dejal tovariš v Svečah: »Pozdravljamo, da imamo naposled na Koroškem list, ki nam kaže edino pravilno pot, pot borbe, odločnosti in enotnosti. Mi zahtevamo list, ki piše odločno in brez strahu.« Delavec iz Bistrice zahteva, naj nas »Vestnik« še vse bolj seznaja z novim, bujnim življenjem naše matične države, Titove Jugoslavije, še vse več naj piše o naprednem slovanskem svetu, katerega del smo tudi koroški Slovenci, in o vseh naprednih silah v svetu. Kmet iz Podjune želi, da brez usmiljenja razkrinkujemo vse tiste, ki nam danes spet grozijo z izselitvijo, ki nam še danes kot nacisti hočejo meriti in kratiti pravice.

Vsi brez izjeme pa so na teh sestankih izražali željo in zahtevali, naj »Slovenski vestnik« neizprosno terja pravico za koroške Slovence, naj obvešča svetovno javnost o vseh zgodovinskih in današnjih krivicah, ki jih doživlja koroški slovenski narod, naj zastopa stoletno pravdo slovenskega ljudstva na Koroškem in odločno zahteva priključitev Slovenske Koroške k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. To zadnje zahtevo so čitatelji »Slovenskega vestnika« na vseh konferencah izglasovali tudi v resolucijah, ki so jih poslali vladi FLRJ. Zavezniškemu svetu za Avstrijo na Dunaju in zastopniku jugoslovanske delegacije dr. Jožu Vilfanu.

V Ločah zahtevajo kot del zmagovitih narodov »priključitev Slovenske Koroške k narodni celoti, zedinjeni Sloveniji v demokratični Jugoslaviji«. Šentjakobčani se sklicujejo na svoje ogromne žrtve in zahtevajo priznanje OF, pod katere zastavo so se borili »za rešitev našega

peralizem: zahtevali so z nacističnimi argumenti potrebo po življenjskem prostoru Maribor, Celje, Ptuj, Trbovlje, Ljutomer in Brežice. Vendar pa ta brošura ni osamljen primer javnega izražanja avstrijskih imperialističnih teženj. Ze 4. novembra 1945 je govoril Schumi na javnem volilnem zborovanju v Velikovecu o reviziji meje v Mariborski kotlini. Ugotoviti je treba, da je vsebina zunanepolitične smeri obeh avstrijskih reakcionarnih strank imperialistično prodiranje proti vzhodu in jugu. Na Koroškem pa se bojnemu klicu o nedeljivosti Koroške pridružuje že zopet stafo velenemško geslo. »Horuk, čez Karavankel!« Na levem krilu vodijo torej dunajski »strokovnjaki« s svojo brošuro in s Schumijem na čelu imperialistični pohod, desno krilo je sicer do sedaj še nekoliko šibko, ker nima dovolj trdnega zaledja, vendar pa je pokazalo dovolj jasno voljo za sodelovanje v pohodu oživiljenega nemškega imperializma. Ves ta imperialistični pohod ima obliko propagandistične gonje, s tem pa ni nič manj imperialističen.

(Nadaljevanje.)

ljudstva izpod nemškega nasilja in za priključitev k matičnemu narodu FLR Jugoslovijec. Bralci »Vestnika« iz Bistrice v Rožu in Sveč protestirajo proti glasovanju 10. oktobra 1920, ker so bile »upravičene glasovati tudi osebe, ki so bile že takrat pristojne v Nemčiji«. Naš plebiscit so »grobno« padli partizanov na farnem pokopališču v Svečah, šo grobovi v gozdu in v Karavankah, ki jih nemški fašisti smatrajo za svoje nepremakljive meje. Zato zahtevajo priključitev, kakor bralci »Vestnika« iz Hodiš, ki »ne verujejo več obljubam raznih gospodov. Isto so delali leta 1920, sledilo pa je potem le še hujše nasilje od strani istih ljudi, ki so nas potem izseljevali, zapirali, morili in nam namenili smrt«. In tako zahtevajo v imenu slovenskega ljudstva na Koroškem naročniki in prijatelji »Slovenskega vestnika« iz Podravlj, iz Pliberka, ki »protestirajo proti naročenim izjavam postavljenih županov in provizoričnih občinskih odborov za nedeljivo Koroško«, in naročniki iz Dobrte vasi v svojih resolucijah priznanje OF kot edine politične predstavnice koroških Slovencev. Vsi pa zahtevajo kot priznanje naše oborožene borbe na strani zavezniškov edino pravično rešitev koroškega vprašanja: Priključitev Slovenske Koroške k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

VOJNI ZLOČINCI IZ JUGOSLAVIJE UŽIVAJO NA KOROŠKEM GOSTOLJUBJE

Z bežečimi SS-ovci in Hitlerjevimi biriči so v maju 1945 prišli na Koroško razni kolaboranti in vojni zločinci, ki zdaj uživajo v deželi gostoljubje in se poleg tega ukvarjajo s politično propagando proti demokratični Jugoslaviji.

Sedanji župnik v Kotmari vasi gospod Ivan Kette je na jugoslovanski listi vojnih zločincev, ker je pod italijansko in nemško okupacijo na svojem tedanjem službenem mestu pri Devici Mariji v Polju pri Ljubljani izdal nad 700 slovenskih antifašistov fašističnim oblastnikom, ki so morali nastopiti pot trpljenja v internaciji in koncentracijskih taboriščih. On sam je odločal, kdo iz njegove fare pride v pregnanstvo, kdo naj bo zaslišan in kdo ustrelen kot talec. V ta namen si je uredil v kleti župnišča celico za zasliševanje, kjer je z mučenjem vlekel iz svojih žrtev razna priznanja. Nešteto njegovih žrtev je pod prisego izpovedalo podrobnosti njegovega zločinskega ravnanja.

Protifašistično prebivalstvo Slovenske Koroške ne more razumeti, kako je mogoče, da so obremenjeni vojni zločinci še vedno na svobodi, medtem ko se zaporu polnijo s slovenskimi protifašisti.

Po naši zemlji

Proti naročenim resolucijam deželne vlade

Trditev deželne vlade, da je koroško ljudstvo izražalo po provizorično postavljenih občinskih odborih željo po »nedeljivi Koroški«, je vzbudilo veliko ogorčenje med slovenskim ljudstvom. Zahteva deželne vlade, da vsi občinski odbori takoj vpošljejo te izsiljene resolucije, je očitna potvorba ljudske volje in pesek v oči svetovni javnosti. Ljudstvo slovenske Koroške je ob tej priložnosti protestiralo in demonstrativno zapustilo sestanke, na katere so jih zvalili zastopniki deželne vlade. Celo nekateri odborniki provizoričnih občinskih odborov so odklonili podpise in protestirali proti takemu ravnanju, kajti zavedali so se, da bi bilo tako podpisovanje potvarjanje ljudske volje.

V Svetni vasi so trije odborniki provizoričnega občinskega odbora vložili

protest in pri tem ugotovili, da se germanizacija v občini še vedno nadaljuje. Občinski urad sploh še ni uvedel slovenščine kot uradnega jezika, niti ni izdal nobenega akta v slovenščini in vsi javni napisi so še vedno nemški. Prav tako niso podpisali naročenih resolucij nekateri občinski odborniki iz Bistrice v Rožu, ki so zastopniki naprednega delavstva in ki vedo, da bi delavstvo protestiralo proti takemu potvarjanju ljudske volje.

Ti občinski odborniki, čeprav niso bili izvoljeni, so s tem jasno pokazali, da se zavedajo odgovornosti pred ljudstvom, prav tako pa so na ta način krepko odgovorili deželni vladi, ki hoče potvarjati dejansko stanje in razpoloženje antifašističnega prebivalstva na Slovenskem Koroškem.

ZAHTEVA PO UVEDBI SLOVENSKEGA URADNEGA JEZIKA

Iz Kotmare vasi nam pišejo:

Posebno v teh dneh vedo predstavniki koroških oblasti povedati, da je slovenski jezik popolnoma enakopraven nemškemu v koroškem javnem življenju. Resnica je pa ta, da vsi občinski uradi Slovenske Koroške z uradno postavljenimi župani vred in vse javne ustanove brez izjeme uradujejo samo v nemščini, da so vsi napisi na šolah, občinskih poslopih, postajah, kašiputih itd. še vedno samo nemški, kakor je to predpisal in uzakonil nacional-socialistični režim, ker je na ta način hotel Slovenski Koroški dati nemško lice.

Avstrijske oblasti v 20 mesecih po zlomu nacizma niti v enem samem primeru niso uvedle slovenskega jezika kot enakopravnega v javnem življenju.

Slovensko ljudstvo iz občine Kotmara vas je nepriljubljenemu županu poslalo zahtevo, da občinski urad uvede dvojezično uradovanje in preskrbi dvojezične napisne table na javnih poslopih in s tem odpravi nacistično zapuščino.

ENAKOPRAVNOST V PRAKSI

Iz Borovelj pišejo:

Okrajni odbor OF v Borovljah je že 8. oktobra 1946 zahteval sodelovanje Slovencev v tako imenovanem senatu trojice in predlagal več imen Slovencev, ki bi prišli v poštev za to funkcijo. Prav Slovcem so nacisti prizadejali največje krivice, zato so najbolj upravičeni, da branijo svoje pravice. Toda celovško okrajno glavarstvo ni smatralo za potrebno, da bi ta predlog sploh obravnavalo in kljub ponovnim protestom ni dovolilo Slovcem pristopa v senat trojice. Da Slovenci v te denacifikacijske senate ne morejo imeti nobenega zaupanja, če sami ne morejo sodelovati, se razume samo po sebi.

BILČOVS

26. januarja 1947 je bilo v gostilni pri Odrjcu zborovanje OeVP. Da bi bila udeležba čim številnejša, so se organizatorji zborovanja lagali, da bodo na sestanku obravnavali vprašanje oddaje mleka. Zanimivo je, da je socialistični župan pred cerkvijo oznanil zborovanje OeVP in tudi on poudarjal, da bo tam pogovor o oddaji mleka. Pozneje pa se je pokazalo, da je bilo to navadno politično zborovanje, na katerem je govornik iz Celovca povedal navzočim, da ima Avstrija z denacifikacijo velike težave. Če se hoče ravnati po željah Medzavezniškega kontrolnega sveta, potem bi morali v Avstriji odpustiti 200.000 uradnikov. S tem je OeVP govornik javno priznal, da je avstrijsko uradni-

štvo tako okuženo, da upravni aparat sploh ni mogoče očistiti nacizma. Na drugi strani pa izjavljajo, da je denacifikacija v Avstriji že končana. Sploh je vsem težavam kriva zasedba Avstrije po zaveznikih, češ da ta požre ogromno denarja. Ni pa govornik omenil, da bi Avstrijo čisto mala vojska stala najmanj trikrat toliko, kakor znašajo danes zasedbeni stroški.

Nazadnje je prišla na vrsto stara nacistična pesem o »nedeljivi Koroški«. Govornik je obljubljal, da bodo Slovenci odlej po rokah nosili, zato pa je potrebna za londonsko konferenco resolucija, češ da se naša občina polnoštevilno izreka za Rainerjevo geslo »nedeljive Koroške«. Ko pa je govornik hotel podpisati na resolucijo, so navzoči začeli odhajati, resolucijo pa je dobil kmečki vodja z nalogo, da zbere potrebne podpise. Tako hočejo potvarjati ljudsko voljo.

BIVŠI SS-OVSKI PODOFICIR JE DANES V VARNOSTNI SLUŽBI V CELOVCU

Bivši SS-ovski podoficir Feliks Potisk, ki je služboval v Obersalzbergu in v Dachau-u, je danes v enakem činu pri varnostni policiji v Celovcu. Protifašističnim delovnim množicam so se imena Obersalzberg in Dachau ter SS za vedno vtisnili v duše, zato je tembolj nerazumljivo, kako je mogel Potisk priti do novega položaja, ne da bi se temu uprla varnostna direkcija ali kakšna druga denacifikacijska oblast. Protifašistično prebivalstvo na Koroškem ne bo trpelo, da bi nekdanji rablji spet zasedli svoje položaje, ampak s polno pravico zahteva, da se upoštevajo določbe zakona o denacifikaciji, predvsem pri izvršni oblasti demokratične Avstrije.

NACISTIČNA PRIREDITEV V ŠT. JAKOBU V ROŽU

V petek 24. januarja 1947 zvečer je bila v Št. Jakobu v Rožu nacistična prireditev pod naslovom »Heimatsendung«. Predigra prireditve so bili sestanki najbolj znanih nacistov občine. Zaradi teh ilegalnih sestankov je postalo antifašistično prebivalstvo pozorno in zahtevalo pri pristojnih oblasteh, da nacistom prepovedo nastop.

V pevskem zboru je bila namreč cela vrsta registriranih nacistov. Oblast je sicer tem nacistom prepovedala nastop, ni pa prepovedala prireditve, ki je delala čisto nacističen vtis. Udeležilo se je veliko število registriranih in neregistriranih nacistov in vsej tej pisani družbi je svečano spregovoril namestnik deželne glavarja in tako imenovani socialist Herke, ki jih je pozval, naj trdno vztrajajo v enotnosti Koroške, kakor so to delali v prejšnji dobi. Protifašistično prebivalstvo je nad takim izzivanjem nacistov zelo ogorčeno.

DONOSNA ZAPOSLOITEV KOROŠKEGA ILEGALNEGA NACISTA

Ilegalni nacist Josef Rabl iz Škocijana v Podjuni, čigar žena je bila prav tako ilegalna nacistka, je sodeloval pri izselitvi Slovencev spomladi leta 1942 in je torej obremenjen nacist. Po izvedbah senata trojice pa ima ta možni manj ko 9 celo donosnih virov dohodkov: ima gostilno, trgovino z mešaním blagom, mesarijo, trafikko; poleg tega 21 hektarov posestva, sadno stiskalnico, plemenskega žrebca, tujke sobe in pokojnino kot poštar. Na drugi strani pa je nešteto protifašističnih koroških Slovencev, ki zamažajo na obrtno dovoljenje, ki ga jim je odtegnila gestapo.

NACISTIČNA TOLMAČICA PRI BRITANSKI FSS V PLIBERKU

Iz Dobrle vasi nam pišejo:

Pri hišni preiskavi pri podpredsedniku POOF-a dr. Luki Sienčniku je bila kot tolmačica rajhovka Kern, katere starši so se leta 1942 naselili na posestvu izgnanega koroškega Slovence Ažmana iz Bistrice pri Pliberku in ga vso dobo nacizma izkoriščali. Lahko si je misliti, kakšen je odnos takih ljudi do koroških Slovencev. To je pokazalo tudi vedenje omenjene rajhovke pri hišni preiskavi. Iz tega postane tudi razumljivo, zakaj so prav v pliberškem okraju hišne preiskave pri antifašističnih koroških Slovencih in njihove aretacije vsakdanji pojav.

Korte se spominjajo partizanskih dni

Menda se to pot prvič oglašamo v našem listu. Sicer nismo med slovenskim svetom na Koroškem popolnoma neznani, že zaradi romantike našega kraja; kajti kdor je enkrat romal skozi divje koroške peči ali s prevoznim sredstvom po cesti pod skalnimi previsi, nad šumečim koroškim potokom, ta si zaželi v objem tega planinskega hladu še v drugo. Da, kdor je samo količkaj romantične narave.

Drugič smo znani iz nešteti partizanskih borb, ki so se bile na področju naših Kort. Bil je ta kraj pri zorišče premnogih hajk za časa nacistične tiranije. Premnogo borb so videli naše Korte, borb zatiranega, na smrt obsojenega naroda za svoje zopetne, a tem veličastnejše vstajenje iz robstva. In prav v Kortah so naši borci užili nemalo gostoljubja in opore prebivalstva, kjer je gostoljubnost že sploh doma.

Že takrat, ko je še nihal med levim in desnim bregom nad cesto in brzečo vodo simbol nemškega nasilja — velik kljukasti križ, ki je bil prepogosto tarča razbojstva koroških mladeži, se je pri nas prepevala poleg narodne že tudi partizanska pesem, naša druga narodna pesem. Prinesli so jo s seboj borci za svobodo, zajeli smo jo in jo ohranili. Premnogi ste jo imeli že priliko slišati, ko so jih prepevale naše pevke, drugi pa jih še boste.

Danes je življenje v tem, pred nedavnim tako nemirnem medplaninskem delu naše Slovenske Koroške zadobilo zopet svoje nekdanje mirno lice. Utihnile so puške, brzostrelke, mitraljezi in bombe. Vse to je ostalo le še kot živ spomin, zgodovinsko dogajanje preteklega junaške dobe slovenskega naroda. Spominja nas na to dobo pač še razrušena Pristovška domačija, ki pa jo tudi že pridno popravljajo, ter podržija farne hiše. Sicer pa vlada tu zimski mir. Res je, da nas kdaj pa kdaj vznemirjajo ne ravno zaželeni obiski raznih uniform, a to vznemirjenje je le bežno. Navadili smo se ga. Izzovejo pri nas le še nasmehe.

Za pretekla božična praznika pa se je naša mala farna družina prav prijetno razgibala in razživela. Saj tako

Zvedeli smo, da hoče občinski svet v Žitari vasi zaprositi, da bi izpustili iz zaporov bivšega nacističnega župana Škoffa in orožnika Laknerja. Obadva sta se izkazala v preganjanju antifašistov, posebno pa še Slovencev, in sta kriva številnih aretacij in izselitev naših zavednih antifašistov. Vsi občani se čudimo, čemu se občinski svet poteguje zanj. Če bi ne bila kriva, ne bi bila zaprta, in če ju sodišče ne bo spoznalo krivim, bosta itak prišla na svobodo. Ne moremo razumeti, zakaj ne bi tudi ta dva gospoda nekaj prispevala za zveličanje svojih nacističnih duš.

ŠT. JAKOB V ROŽU

Pred kratkim smo objavili pismo 64-letnega očanca iz Področice, ki je govoril o doživetih krivicah. Danes nadaljujemo z njegovim poročilom:

»Pred plebiscitom leta 1920 so nam obljubljali, da se nobenemu Slovcu ne bo skrivil las v Nemški Avstriji. Ko pa so nas po plebiscitu priključili Avstriji, so začeli kar v množicah odpuščati slovenske delavce, pa čeprav so bili očetje do desetih otrok. Ko smo pri deželnem sodišču vložili tožbo, jo je sodišče zavrnilo. Tudi vrhovno sodišče na Dunaju nam ni priznalo naših pravic. In tako se je zgodilo, da so nas samo v Področici odpustili približno 20 delavcev brez vsake pokojnine, čeprav smo že od leta 1907 delali na železnici in plačevali v pokojninski fond. Tudi pozneje se ta krivica ni popravila in danes tisti, ki so prišli po plebiscitu na delo, že prejemale pokojnino, mi pa nismo prejeli še niti beliča. Taka je bila pravica slovenskih koroških delavcev v prvi avstrijski republiki.«

mirnih, zbranih praznikov že dolga leta nismo imeli. Prihiteli so domov vsi sicer odsotni ukaželjni družinski člani, da se tesneje povežejo s svojimi družinami ob jaslicah in božičnem drevescu. Skozi vso »pocencijo«, to je od svetonočne bilje do treh kraljev, smo imeli duhovnika pri nas. Starejši in mladi pevci, katerih je skoraj polovico farice, so se združili v ubran zbor in prepevali, da je bilo veselo. Gospodarji z družinami so se obiskovali med seboj ter si želeli miru in zdravja. Koroški gospodarji, potomci nekdanjih pastirskih rodov, danes močni, samozavestni in ponosni, zmogni, zdravi planinski kmetje, se zavestno močno oklepajo izročil svojih prednikov, ki jih čuvajo pred tujimi, kvarnimi vplivi: so in ostanejo to, kar so bili! Saj jih varujejo pred kvarnimi vplivi na severu ponosni Obir, na zahodu mogočni vrh Košute, z jugá in vzhoda pa jih ogreva toplo sonce.

Z—o

Načrt za mitinge

OF in SPZ naznanjata:

Za nedeljo, dne 9. februarja 1947:

v Pliberku — proslava obletnice smrti V. I. Lenina z igro »Hlapec Jernej«;

v Dobrli vasi — Narodni dom, igra »Srečka 7359« ob 3 popoldne. Gostujejo igralci iz Žitare vasi;

v Št. Jakobu v Rožu — proslava padlih partizanov.

Za nedeljo, dne 16. februarja 1947

v Dobrli vasi — igra »Voda« ob 3 popoldne v Narodnem domu.

Za nedeljo, dne 23. februarja 1947

v Vrbi — Drabosnjakova proslava; v Zel. Kapli — proslava Tavčmanovega Franca — Lenarta.

Za nedeljo, dne 2. marca 1947:

na Braci — proslava Matija Majarja Ziljskega;

v Dobrli vasi — proslava obletnice smrti Kuteja.

Naša pravica - združitev z matičnim narodom

S konference delegatov Osvobodilne fronte okraja Velikovec

Velikovec, 29. januarja 1947. Predstavniki OF za Slovensko Koroško iz vseh krajev velikovškega okraja so se 29. januarja 1947 zbrali na konferenci v Velikovcu. Po referatih tov. Prusnika in dr. Sienčnika se je razvil živahen razgovor o vseh perečih vprašanjih. Delegati so navajali dejstva iz preteklosti koroških Slovencev, ki dokazujejo, da so bili še pred nedavnim vsi kraji velikovškega okraja v veliki večini slovenski. Na koncu je bila še sprejeta resolucija, ki utemeljuje popolno upravičenost zahteve po združitvi z matičnim narodom v FLRJ. V naslednjem prinašamo nekaj odlomkov iz te pomembne resolucije.

»Delegati slovenskega antifašističnega ljudstva iz okraja Velikovec, ki obsega 23 občin od Karavank do Svinške planine, zbrani na okrajni konferenci OF za Slovensko Koroško v Velikovcu soglasno zahtevamo priključitev našega okraja in ostalih delov Slovenske Koroške k naši matični državi, k LR Sloveniji v FLR Jugoslaviji. Svoje upravičene zahteve utemeljujemo:

Velikovški okraj je slovenski okraj. Leta 1846 je imela najsevernejša občina okraja Djekše 1426 prebivalcev, med njimi nobenega Nemca; občina Važenberk 2885 prebivalcev, tudi samih Slovencev. Pri volitvah leta 1904 je dobil na primer v najsevernejši občini Slovenske Koroške, Djekšah, nemški poslanec Metnitz le 1 glas, v Grebinju pa je bilo oddanih za nemškega poslanca 44 glasov, za slovenskega pa 444, da ne govorimo o občinah južno od Drave. Vsi matični zapiski in druge statistike so pisane samo v slovenskem jeziku.

Plebiscit leta 1920

Velika krivica je bila storjena Slovenski Koroški z usiljenim plebiscitom, ki je bil vse prej kot pravičen in ga zato nikdar nismo in ga tudi ne bomo priznavali.

V dneh plebiscita je prišlo v naše kraje mnogo ljudi, ki jih prej nismo nikdar videli, ki so se izselili, h glasovanju pa so se vrnili in glasovali za

Avstrijo. Glasovali so živi in mrtvi, celo tisti mrtvi, ki so se pred leti izselili.

Nasilja v prvi avstrijski republiki

Po plebiscitu se je nasilje nad koroškimi Slovenci stopnjevalo. Začelo se je odkrito zatiranje na gospodarskem, kulturnem in političnem področju. Napadi na slovenske kulturne prireditve so bili vse bolj pogosti, šole so se spremenile v načrtne ponemčevalnice. V vsem okraju ni bilo učitelja, ki bi se bil pri ljudskem štetju priznal za Slovenca. Za zavednega Slovenca ni bilo mesta v državni službi. Zavedni slovenski kmet ni dobival nikake pomoči, medtem ko so narodni odpadniki uživali vse ugodnosti in olajšave. Slovenske kmetije so začele pod gospodarskim pritiskom propadati in nanje so začeli naseljevati Nemce s številnimi otroki. Oni naj bi ponemčili slovensko vas. Sam nemški fevdalec grof Thurn pa ima v občini Bel pri Železni Kapli na desetine kmečkih posestev.

Nasilja po »Anschlussu«

Po priključitvi Avstrije se je že v prvih dneh pokazal povečan teror, ki je dosegel višek po napadu na Jugoslavijo. Iz našega okraja je bila izgnana vsa slovenska inteligenca, koncentracijska taborišča in zaporji pa so se polnili s koroškimi Slovenci. Sledila je množična izselitev zavednih slovenskih družin in zaplemba njihovega premoženja.

Narodnoosvobodilno gibanje

Odpor proti nacizmu se je začel že leta 1939, ko se naši fantje niso odzvali mobilizaciji, ampak se umaknili v Jugoslavijo. Že julija 1941 pa so se v našem okraju pojavili prvi koroški partizani. Začela se je oborožena borba koroških Slovencev proti nacifašizmu, ki je zajela ves okraj, 125 partizanskih grobov v Železni Kapli, 83 partizanskih grobov v Velikovcu in mnogo partizanskih grobov po pokopališčih in gozdovih našega okraja so večer dokaz naše borbe. Slovenci so

umirali po ječah in tako imenovana »ljudska sodišča« so obsojale na smrt slovenske rodoljube. 29. aprila 1943 je bilo na Dunaju obglavljenih 13 zavednih slovenskih antifašistov iz Železne Kaple, Obirskega in Sel.

Po zlomu nacizma se nasilje nadaljuje

Kakor so ravnali s Slovenci v nekdanji Nemški Avstriji, tako ravna s slovenskimi antifašisti v sedanji »demokraciji« Avstriji. V vseh uradih sede nacisti kot prej. Tisti, ki so se posebno izkazali v zatiranju Slovencev, so še danes na oblasti. Noben vojni zločinec še ni prejel zločinom primerne kazni. Tako je še vedno nezakazovan nadučitelj Profel, bivši krajevni vodja NSDAP, ki je kriv izselitve 20 slovenskih družin iz Železne Kaple in okolice ter smrtnih obsodb nad slovenskimi antifašisti. Prav tako sta še danes nezakazovana orožnik Orlič, ki je kriv umora družine Hojnika iz Lepene, in orožnik Widmann iz Globasnice, ki je kriv smrti dveh partizanov. In še več drugih.

Hišne preiskave pri zavednih Slovenceh in bivših partizanih so na dnevnem redu. Pri zavedni antifašistični družini Wutte, p. d. Urank na Veselah, je bila po zlomu nacizma nič manj ko 23krat hišna preiskava. Pri eni izmed preiskav so odnesli iz hiše 50-letno zbirko Mohorjevih in tudi drugih knjig. Sinova te družine sta bila v tem času ponovno aretirana in skupno 6 mesecev in 1 teden v zaporu, čeprav sta bila oba partizana. V vseh 20 mesecih od zloma nacizma so aretacije antifašistov v našem okraju vsakdanji pojav. Tako je bila bivša partizanka Anica Šporn iz Remšenika v tej dobi aretirana 21-krat. Metode ob aretacijah so gestapovske.

Šola, gospodarstvo in upravni aparat v službi reakcije

V sedanjih šolah se ponemčevanje nadaljuje. Dvojezično šolstvo je samo pesek v oči svetovni javnosti. Kakšen je položaj v resnici, pojasnjuje primer politično neobremenjene šolske upra-

viteljice v St. Primožu Linde Stauderchar, ki je 25. januarja 1947 učencem tretjega razreda prepovedala govoriti slovenski, da ne omenjamo posebej še drugih nacističnih učiteljev.

V nezmanjšani meri se nadaljuje gospodarsko zatiranje. Že pred meseci smo zahtevali obnovo slovenske posojilnice v Dobrli vasi, toda ukrenilo se ni prav nič. Prav tako je s slovensko posojilnico v Pliberku, Železni Kapli, Velikovcu itd. S slovenskim narodnim premoženjem v Velikovcu razpolaga bivši nacistični komisar Trsta in nosilec zlatega strankinega znaka — nacist Werner Eberle.

Napadi na naše kulturne prireditve se nadaljujejo. Organizirane tolpe bivših nacistov in SS-ovcev v tako imenovanih »Wurffkommandah« kljub vednosti avstrijskih varnostnih organov nemoteno napadajo slovensko antifašistično prebivalstvo. Inozemski fašist Jenstrle je v službi FSS v Železni Kapli.

Tudi sedanji upravni aparat nadaljuje z nasilji. V teh dneh je deželna vlada zahtevala od županov Slovenske Koroške izjavo za nedeljivo Koroško, ki naj bi jih podali v imenu prebivalstva naših občin. Antifašistično prebivalstvo okraja odločno protestira proti takemu sleparstvu oblastnikov in s tem razveljavlja papirne izjave županov, ki niso bili izvoljeni, temveč postavljeni.

Do danes še ni priznana OF za Slovensko Koroško, ki je vodila in organizirala antifašistično borbo na Koroškem.

V našem okraju so hiše, ki so dale po šest partizanov, so družine, ki so dale po tri borce, ki so žrtvovali svoja življenja za svobodo. In vendar prav pri teh družinah oblasti takto imenovane »demokracije« Avstrije izvajajo nova nasilja v obliki preiskav in aretacij.

V borbi proti fašizmu smo bili združeni vsi Slovenci, skupaj smo trpeli in se borili. Zavedamo se, da smo del zmagovitih jugoslovanskih narodov. Zato odločno zahtevamo svojo pravico — združitev z matičnim narodom v LR Sloveniji, v FLR Jugoslaviji.

Talci - Preseljevanje
Internacije - Požigi
Zapostavljanje in
zatiranje
slovenskega jezika -
Preganjanje - Potuj-
čevanje sloven. življa

DOKUMENTI

OBTOŽUJEJO

»Doprinos« Avstrijcev k lastni osvoboditvi

Pretekli teden je avstrijski zunanji minister dr. Gruber na vprašanje ruskega predstavnika Guzeva, kaj ima povedati o doprinosu Avstrije k njeni osvoboditvi, izjavil dobesedno: »Mislimo, da prispevek Avstrijcev za nemško vojsko in vojno gospodarstvo odtehta odporno gibanje Avstrijcev proti Nemčiji.«

Kakšna je resnica?

Tov. Foltej Wieser nam je poslal opis dogodka, ki se je odigral v drugi polovici januarja 1945, torej v času, ko se je sovjetska armada borila za osvoboditev Budimpešte, ko so zavezniške armade z vseh strani prodirale v notranjost Nemčije, in ko so jugoslovanski partizani gnali nemško vojsko proti Zagrebu. Skratka, to je bilo v času, ko je že sleherni uvidel, da se Hitlerjevim oboroženim tolpom bliža konec.

»Bili smo v Laxenburgu, 16 km južno od Dunaja, v taborišču RAD-a, od VII/50. Bilo nas je 215 mladih fantov, starih od 17 do 18 let. Razen enega Hrvata, enega koroškega Slovenca in dveh Nemcev iz Münchena so bili

vsi Avstrijci. Dva dni pred odpustom ali bolje pred odhodom k vojakom je prišla k nam komisija, sestavljena iz samih SS-ovskih oficirjev, ki jo je vodil SSovski major. Dve uri nas je prepričeval, kako bodo Nemci premagali ves svet, kako se bo »gospodskemu narodu« potem dobro godilo, predvsem pa, da bodo največje pravice uživali SS-ovci. Pozval je vse, naj se prijavijo k SS, ker bo Nemčija po zmagi upoštevala predvsem nje.

Od 215 mladih fantov, od katerih je bilo 211 Avstrijcev, se je 201 javil za SS. Pozivu se ni odzval koroški Slovenec, Hrvat in 12 Avstrijcev. Največji pritisk so izvajali nad menoj kot koroškim Slovincem, toda na mojo odločitev, da ne grem k taki razbojniški bandi, vse grožnje pobesnelega SS-ovskega majorja niso mogle vplivati. Po več ko enournem zmerjanju me je odslovil s pozdravom »Feiger Hund!«. Vsi drugi, torej 199 Avstrijcev in 2 Nemca, pa so se prijavili k SS.

Takšen je bil torej »doprinos« Avstrijcev k lastni osvoboditvi.

Avstrijski prosvetni minister priznava, da so na Koroškem vse od plebiscita vodili nacional-socialistično šolsko politiko

Z dopisom štev. 48.134-IV-15-46 z dne 13. januarja 1947 predsedniku Slovenske prosvetne zveze dr. Tischlerju je prosvetni minister dr. Hurdes odgovoril na svoječasnno pritožbo Slovenske prosvetne zveze proti izvajanju šolske odredbe o dvojezičnih šolah na Koroškem. K točki 1. omenjenega dokumenta je rečeno dobesedno:

»Glavni vzrok vseh težav pri izvajanju omenjene šolske odredbe je pomanjkanje učnih moči, ki bi obvladale slovenski jezik. Ta pojav je posledica nacional-socialistične šolske politike na Koroškem.«

To je torej prvo uradno priznanje aktivnega avstrijskega ministra, da se je na Koroškem vodila vse od l. 1920 nacional-socialistična šolska politika. Kajti vse od plebiscita pa do zloma nacizma na celovško učiteljske ni bil sprejet niti en sam slovenski gojenec. V vseh 25 letih koroški Slovenci niso dobili niti enega mladega učitelja iz celovškega učiteljskega, še manj pa od drugod. Da se je to moglo zgoditi, ni zakrivil samo nacional-socialistični režim po »Anschlussu« leta 1938, temveč velenemška šolska politika koroškega »Heimabunda« v vsej dobi prve avstrijske republike. Minister Hurdes pravilno označuje tako politiko kot nacional-socialistično šolsko politiko. Tega mnenja so bili in so še tudi danes koroški Slovenci.

Zanimivo pa je, da je prosvetni minister prišel do tega spoznanja šele 13.

januarja 1947, torej na predvečer razgovorov o avstrijski mirovni pogodbi. Kajti isti minister dr. Hurdes je bil za časa Schuschniggovega režima deželni šolski referent za Koroško in potem takem soodgovoren za nacional-socialistično šolsko politiko na Koroškem. Dr. Tischler je pred kratkim napisal o svojem sestanku z dr. Hurdesom dne 1. XII. 1936: »Dr. Hurdes ni bil dostopen za noben slovenski razlog ali dokaz in se je povsem pridružil nazarju Heimatbunda.«

Kako je ocenil vrednost plebiscita vrhovne zavezniške plebiscitne komisije

Dolgoletni župan v Logi vasi nad Vrbskim jezerom nam je pisal dokumentarno pismo o vrednosti plebiscita leta 1920, v katerem omenja tudi sledeči primer:

Vodja italijanske misije za ljudsko glasovanje na Koroškem princ Livio Borghese, ki je bil med najbolj gorečimi zagovorniki »nedeljive Koroške« in ki je za svoje zasluge za izid plebiscita prejel od tako imenovane »druge koroške deželne vlade« »Heimatdiensta« krasno vilo »Cap Wörth« s prostranim kopališčem ob Vrbskem jezeru in umetniško izdelano šatuljo za cigare, je leta 1926 označil svoje delovanje s sledečimi besedami: »Da je Koroška s plebiscitom pripadla Avstriji, je moja zasluga.« Sicer pa je bil tudi še leta 1926 prepričan, da ljudstvo v okolici želi k Jugoslaviji.

Ta izjava vodilnega člana plebiscitne komisije pač zadosti jasno ocenjuje vrednost glasovanja leta 1920.

Temeljni zakon LR Slovenije

Pretekli mesec je 6 jugoslovanskih zveznih republik sprejelo svoje ustave, temeljne zakone, ki na njih počiva v krvi in ognju ojeklenela skupnost narodov nove Jugoslavije. Ustave jugoslovanskih republik so bile sprejete na temelju ustave Federativne ljudske republike Jugoslavije, ki jo je sprejela 30. januarja lanskega leta jugoslovanska Ljudska skupščina. Ta ustava je za ustavo Sovjetske zveze najnaprednejša na svetu. Ustave jugoslovanskih zveznih republik, sprejete na zasedanjih ustavodajnih skupščin, bodo zato lahko nudile narodom Jugoslavije polno jamstvo za njihov svoboden razvoj na vseh področjih.

Tudi Ljudska republika Slovenija je dobila svojo ustavo. Predsednik vlade LR Slovenije Miha Marinko je imel pred Ustavodajno skupščino LR Slovenije pomemben govor. V njem je naglasil več okolnosti, v katerih je slovenski narod dobil svojo prvo ustavo.

Uvodoma je predsednik ugotovil: V zgodovini so bile povsod okrog sprejemanja ustave velike in hude ustavne borbe. Tako je tudi danes povsod tam, kjer družbene razmere še niso razčiščene, kjer še vladajo reakcionarne protiljudske sile. Povsod, kjer so izkoriščevalci še na oblasti, kjer še prevladujejo imperialistične sile, tam se nadaljuje borba za osnovne človeške pravice.

Mi jugoslovanski narodi pa sprejemamo svoje republiške nacionalne ustanove brez notranjih borb in trenj. Pri nas ni trenj in nasprotij niti za tako napredno ustavo, kakor je naša. Zakaj? Ta naša enodušnost je mogoča zato, ker so zmagale v osvobodilni borbi osnovne ljudske množice, ki so se bojevale za to, da uveljavijo načela resnične ljudske demokracije, da obenem z narodnostno osvoboditvijo izvedejo tudi napredno družbeno ureditev, da osvoje oblast.

Ko je predsednik vlade nato primerjal stanje v Jugoslaviji po I. 1918 s stanjem in stopnjo razvoja borbe, kakršna se danes razvija po mnogih drugih deželah med naprednimi in reakcionarnimi silami, je omenil bivšo jugoslovansko Vidovdansko ustavo, za katero je borba trajala dve leti. Dolgotrajnost ustavne borbe pa ni pomenila neke večje demokracije, označevala je samo globoko nasprotja med narodi. Na eni strani je bila vladajoča srbska čaršija s svojimi vazali pri poedinah narodih, ki se bori za zagotovitev vladavine in nadoblasti izkoriščevalcev in narodnih zatiralcev, na drugi strani pa nedozorele napredne sile, ki še niso jasno videle svojih ciljev.

Takrat napredne sile še niso vedele za način in pota za doseg oblasti, kar mora biti pogoj za uspeh napredne ljudske demokracije. Skozi dobri dve desetletji trajanja stare Jugoslavije pa so se zdrave borbene sile postopoma izkristalizirale, idejno politično dozorevale in se usposablja-le za veliko, odločilno borbo. Izbruh strašne vojne narodov Jugoslavije ni našel nepripravljenih, ker je Komunistična partija postala preizkušena voditeljica v borbi za združevanje pravih demokratskih sil in ker je v 20-letih letih protiljudske vladavine vzgojila dragocen naraščaj neomahljivih borcev za pravice delovnega ljudstva.

Takšni neomahljivi borci so v osvobodilni vojni lahko do kraja razkrinkali izkoriščevalce in zatiralce jugoslovanskih narodov kot izdajalce in sluge tujih osvajalcev, kot podpihvalce mrznje med jugoslovanskimi narodi. Zato ima ustava LR Slovenije določilo, ki stavlja izven zakona vsakogar, ki bi hotel ogroziti enotnost narodov Jugoslavije.

Federativna oblika državne ureditve, resnična ljudska demokracija in sprememba gospodarskega in družbenega ustroja, ki je nastala v Jugoslaviji, vse to jemlje vsako podlago za medsebojno nezaupanje med jugoslovanskimi narodi. Ko so bili izločeni domači in tuji izkoriščevalci in zaslužnjevalci, je bila odstranjena vsaka možnost, da bi en narod bil izkoriščen in gospodarsko podjarmljen od dru-

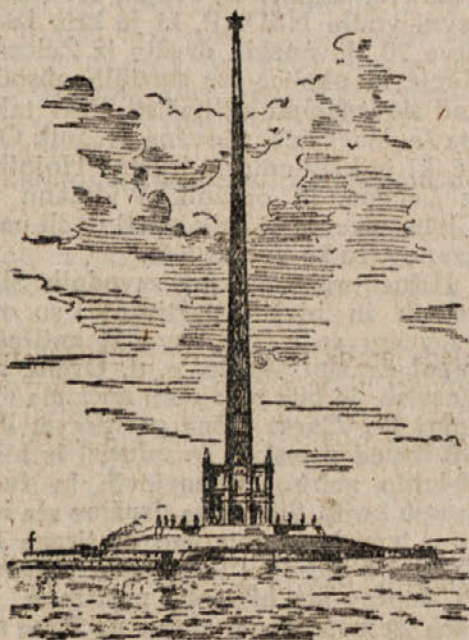
gega. Narodna suverenost vsake republike in suverenost FLRJ je zjamčena s tem, da so narodna gospodarstva v narodnih, ljudskih rokah. Jugoslavija se je otresla vseh jerobov tujih imperialistov.

Demokracija v Jugoslaviji je zares ljudska, ker je odstranjena podlaga izkoriščanja človeka po človeku, ker so osnovna sredstva proizvodnje v rokah države, vseljudska imovina.

Ustava izraža živo stvarnost, že preizkušeno stvarnost, kot nesporno pravilno in dobro, ki jo je ljudstvo uresničilo v poldrugem letu od svoje osvoboditve. Jugoslovansko ljudstvo

STALINGRAD

Pred štirimi leti, 2. februarja 1943 se je končala največja bitka v zgodovini, bitka za Stalingrad. Tedaj so se predali ostanki nekdanje mogočne

Načrt spomenika stalingr. junakom

Paulusove armade, ki je štela nad 300 tisoč mož. Pri Stalingradu so bili položeni temelji za nadaljnje zmage sovjetske armade. Ta bitka pomeni veličasten preokret v boju proti nacistični Nemčiji in začetek zmagooslavne pohoda Rdeče armade.

se je že pokazalo zrelo in vredno svoje svobode, zna si vladati samo! Pokazalo se je sposobno, da odkrito gleda v obraz vsem pomanjkljivostim in napakam, pokazalo se je sposobno, da premaguje težave in korenito odpravlja napake.

S sprejetjem republiških ustav je zaključena doba federativne ureditve in izgradnje ljudske države. Odslej pa bodo vse sile v Jugoslaviji usmerjene na gospodarski dvig. Že letošnji gospodarski načrt je skoraj trikrat večji od lanskega. To pa je mogoče zato, ker se vsa ustvarjena vrednost ne steka v grabežljivih rokah izkoriščevalcev-kapitalistov, marveč v vedno večje in nove državne investicije, ki bodo podlaga za bližnjo, lepšo bodočnost jugoslovanskih narodov.

Z genialno daljnovidnostjo je veliki vojskovodja Stalin spregledal načrte nemških generalov, ki so hoteli široko zasnovanim manevrom obiti Moskvo na jugovzhodu. Že samo to dejstvo je bilo zagotovilo za bodočo zmago.

Trdovratna obramba Stalingrada je prisilila sovražnika, da je prenesel težišče svojih naporov na ta prostor. S tem je nemški vrhovni komandi zdrknila iz rok pobuda, ki je 19. novembra 1942 z generalnim napadom Rdeče armade dokončno prešla v sovjetske roke. To je bil višek dvoboja med demokracijo in fašizmom globoko v notranjosti Sovjetske zveze. Kajti do junija 1944 — torej dotlej, ko ni bilo nobenega dvoma več, da sovjetska armada brez pomoči zaveznikov lahko zasede vso Nemčijo in osvobodi narode fašističnega jarma — je vsa teža vojne slonela na sovjetski armadi.

Nevenljiva je slava Stalingrada, ker pomeni zmago plemenitih sil in človeškega duha nad divjaško miselnostjo fašizma. Med stalingrajskimi zidovi je zmagalo ljudstvo, ki si je zgradilo novo socialistično družbo, pred Stalingradom je zmagala sovjetska armada, ki jo je prevevalo poslanstvo osvoboditelja, pred Stalingradom je zmagala sovjetska strategija, ki sloni na najbolj napredni znanosti, na nauku Lenina in Stalina.

Tudi danes, štiri leta po tej veličastni zmagi, se sveti Stalingrad kot simbol osvoboditve narodov pred fašističnim suženjstvom, kot pobuda za narode Sovjetske zveze, da nadaljujejo svojo veličastno nalogo, v katere ime so se borili in zmagali med zidovi Stalingrada.

Obnova herojskega mesta

Odkar so se leta 1943 Stalingraščani lotili ruševin svojega mesta, je postala obnova Stalingrada srčna zadeva vsega sovjetskega ljudstva. Vse pokrajine tekmujejo med seboj, katera bo prispevala več delovnih naporov in gradiva za njegovo obnovo.

Fašistične tolpe so razdejele Stalingrad prav do temeljev. Škoda, ki jo je utrpelo mesto, presega devet milijard rubljev. Kljub temu pa so se Stalingraščani vrgli na delo in začeli obnavljati mesto po načrtu, ki ga je izdelala Akademija arhitektov Sovjetske zveze pod vodstvom K. Alabjana.

Predvojni Stalingrad se je raztezal ob Volgi in ni imel javnih parkov, ne modernih cest in trgov. Novi načrt pa predvideva v osrednjem delu mesta četrti z upravnimi poslopji in drugimi javnimi zgradbami, stanovanjske četrti pa naj bi dobile dohod do Volge, ki ga prej niso imele. V načrtu so travniki in parki v taki izmeri, da bi prišlo 26 kvadratnih metrov zelene zemlje na prebivalca Stalingrada. Vse glavne ceste bodo zelo široke, v načrtu so parki kulture in parki za odih ter drevoredi, ob Volgi pa bo vodila široka cesta, ki se bo v sredini razširila v Trg slave.

Hude so rane, ki jih je Stalingradu zadala vojna, toda prebivalci so neumorno na delu, da bi zgradili stanovanjske hiše, industrijo in kulturne ustanove. 2000 prostovoljskih brigad z nad 20.000 Stalingraščani je do sedaj zgradilo 750 stanovanjskih hiš, 39 šol, 3 bolnice, obnovilo 23 km tramvajskih prog, zasadilo nad 100.000 dreves itd.

Če se danes svet spominja Stalingrada in se klanja pred junaki, ki so padli v boju za osvoboditev narodov, potem se ozira vse miroljubno človeštvo na to mesto kot na simbol nepremagljivosti sovjetskega ljudstva in na simbol neuničljivosti sile, ki iz razvalin vojne ustvarja novo življenje.

Volitve v vrhovne soviete sovjetskih republik

Volitve v vrhovne soviete sovjetskih republik bodo 9. februarja. Priprave za volitve v vrhovne soviete zveznih in avtonomnih sovjetskih republik se bistveno razlikujejo od volilnih kampanj v drugih državah. Čeprav so z volilnimi pripravami zaposlene široke množice ljudstva, vendar to nikakor ne ovira dnevnega dela pri uresničevanju petletke. Pri vsakein volilnem zborovanju in manifestaciji vidimo ozko povezanost novih volitev z izvedbo tega velikega načrta.

Osnovno načelo, ki ga je postavil Stalin v ustavi, je udeležba najširših ljudskih množic pri volitvah in pri pripravi nanje. V drugih deželah lahko volilni upravičenec samo odda svoj glas za to ali ono stranko in ne more sodelovati pri postavitvi kandidata. V Sovjetski zvezi pa kandidata ne postavijo in ne določijo za zeleno mizo pri strankinem posvetovanju, temveč ga določijo javno na ljudskem zborovanju. Kontrole o izpolnjevanju zakonitih predpisov pri volilnih pripravah in pri volitvah samih ne izvaja kakršno koli sodišče ali oblast, temveč jo izvajajo volilci sami.

Glavna naloga volilne kampanje je torej imenovanje kandidatov, ki ga izvedejo različne organizacije. Krog teh organizacij je zelo velik. Sem spadajo med drugimi tudi sindikati, zadrage, organizacije komunistične stranke, mladinske organizacije in kulturna društva. Pripomniti moramo, da so pri določevanju kandidatov organizacije komunistične stranke enakovredne z drugimi javnimi organizacijami in zadrugami. Vse organizacije, ki so upravičene postavljati kandidate, izroče svoje volilne predloge okrožnim volilnim komisijam.

Imenovanje kandidatov je torej najvažnejši akt pri pripravah za volitve. Prav tu vidimo svojevrstnost sovjetskih volitev. Ljudski zastopnik v Sovjetski zvezi ni poklicni poslanec v smislu mnogih demokratskih dežel. Kot ljudskega zastopnika izvolijo v Sovjetski zvezi tistega, ki se je izkazal pri svojem praktičnem delovanju in ki je dokazal, da nima samo razumevanja za skupne naloge dežele, temveč tudi pozitivne izkušnje za svojo delavnost v parlamentu.

Resnično ljudsko zastopstvo mora odražati vse mnogovrstne interese in delovna področja, iz katerih je sestavljena skupnost. Tu je politik prav tako potreben kakor učjenjak, kmet prav tako kot zdravnik, umetnik prav tako kot vojak, delavec prav tako kot inženir. Na tak način si sovjetsko ljudstvo izbene resnično ljudsko zastopstvo in iz teh voli svoje predstavnike.

Za kandidate si ne izberejo samo velike in poznane moze. Prav čisto so to ljudje, ki so se izkazali v dotičnem volilnem okrožju s svojim delom v upravi, v obratih ali v skupnem gospodarstvu; prav tako tudi dobri, zaslužni učitelji, zdravniki in podobno. V vsakem volilnem okrožju lahko postavijo več kandidatov. Da se zedinijo za enega samega kandidata, ki nato nastopa kot kandidat bloka komunistov in neodvisnih, skličejo v posameznih volilnih okrožjih takozvana volilna posvetovanja. Teh posvetovanj se udeležijo opolnomočeni zastopniki vseh onih zborovanj, na katerih so določili več kandidatov. Vendar pa ta posvetovanja niso obvezna in lahko vsako volilno zborovanje obdrži svojega kandidata in ga voli neovirano.

Ko vnesejo imena kandidatov v volilne liste, tedaj se prične neposredna priprava na volitve. Agitatorji posameznih kandidatov seznanjajo vsakega posameznega volilca s kandidatom in z volilnim programom, s katerim nastopa kandidat. Prav tako je naloga teh agitatorjev, da natančno seznanijo vsakega volilca z njegovimi pravicami in dolžnostmi in da so mu v pomoč, če hoče popraviti ali kaj dodati v volilnih imenikih. Volilne dolžnosti ni v Sovjetski zvezi. Agitatorji opravljajo svoje delo brezplačno v svojih prostih urah. Tako je torej poleg velikih zborovanj poučevanje in snubljenje vsakega posameznega volilca važen del volilnih priprav in tako je tudi mogoče, da ni volilca, ki ne bi natančno poznal svojega bodočega kandidata.

Priljubljena oblika velikih volilnih zborovanj je, da se seznanijo volilci s tem ali onim volilnim kandidatom, pri čemer mu stavlajo razna vprašanja. Na ta način so ustvarjeni najožji odnosi med zastopnikom in zastopanimi. Ti postanejo po volitvah še tesnejši, kajti vsak poslanec ni samo po ustavi dolžan, da poroča svojim volilcem redno o svojem delovanju, temveč ga celo lahko odpokličejo, če ne opravlja svojega dela v zadovoljstvo svojih volilcev.

Ljudski poslanec v Sovjetski zvezi torej ni zastopnik neke stranke ali organizacije, temveč je zastopnik svojih volilcev. Njim je odgovoren za svoje delo, za svoje dejanje in nehanje. Na ta način je dosežena najvišja oblika suverenosti ljudstva, kajti ljudstvo lahko svoje kandidate ne samo voli, temveč jih tudi določa in končno tudi lahko odpokliče.

Zimsko škropljenje sadnega drevja

Od pozne jeseni do zgodnje pomladi sadno drevo bolj ali manj počiva in ni v razvoju. Zaradi tega v tem času lahko uporabljamo škropila, ki bi sadnemu drevesu spomladi ali poleti, ko je drevo v razvoju, škodovala ali ga celo uničila. Škropila, ki jih smemo uporabljati poleti samo močno razredčena, pozimi lahko razbrižgavamo bolj zgoščena in so torej učinkovitejša.

Škropiti smemo seveda samo, kadar je primerno vreme. Če piha lahna sapa, bomo za silo še lahko škropili. Če pa le malo bolj občutno vleče veter, tega gotovo ne bomo mogli več. Če je hud mraz, nam tudi ni mogoče škropiti, ker bi tedaj škropljenje ne imelo pravega učinka, razen tega bi pa tudi škropilo zmrznilo in škropilnica ne bi delovala. V ventilih, razpršilniku itd. bi se napravil led. Kljub temu da imamo za zimsko škropljenje okroglo štiri mesece časa, je vendar malo dni s prikladnim vremenom, dostikrat samo v pozni jeseni, konec februarja in do srede marca. Priporočljivo je, da pozimi škropimo dvakrat, ker zaenkrat še nimamo motornih brizgalk, ki delajo z visokim pritiskom. Z nahrbtnimi in z malimi prevoznimi škropilnicam pa pri enkratnem škropljenju ob največji skrbnosti najbrž naše delo ne bo popolno. Tudi ne smemo nikoli računati na sto odstotno učinkovitost škropila. Računati moramo torej s tem, da z enkratnim škropljenjem ne uničimo vseh škodljivcev in zato v daljšem razdobju škropimo dvakrat. Če pa v pozni jeseni ali v zgodnji zimi nismo prišli do prvega škropljenja lahko tudi proti koncu zime škropimo dvakrat.

Nikoli ne odlašajmo s škropljenjem na spomlad, ker so sadna drevesa tedaj, ko se brstje začne odpirati, za zimsko škropila hudo občutljiva. Pri prepoznom škropljenju, zlasti pri koščičastem drevju lahko več škodujemo, kakor koristimo. Koščičarji (češplja, češnja, breskva, marelica) niso samo občutljivejši za škropljenje, ampak spomladi tudi mnogo prej poživijo kakor pečkarji (jablane, hruške).

Breskve in marelice začno že zelo zgodaj odganjati, posebno če so sajene na prisojnih (sončnih) straneh, ob toplih stenah. Zato jih je treba škropiti pravočasno, najbolje že v pozni jeseni. Zaradi občutljivosti pripravljamo za koščičarje bolj razredčene raztopine kot za pečkarje. Škropljenje marelic in breskev z zimskimi škropili pa sploh opustimo, kadar poganjajo.

Pri nas so najbolj razširjena tista zimsko škropila, ki so pripravljena iz katranovega olja in nastanejo pri pro-

izvajanju svetilnega plina iz premoga. Katran in karbolinej, s katerim ohranjemo les pred prehitrim gnitjem, sadno drevje uničita. Ker torej karbolinej ne uniči samo sadnih zajedalcev, temveč tudi sadna drevesa, ga mešajo s kalijevim milom tako, da se v vodi lahko raztopi in s tem izgubi na škodljivosti in moči.

Ta škropila izdelujejo v različnih jakostih. Če ni priloženo pismeno navodilo za uporabo, moramo vselej vprašati prodajalca, koliko odstotno raztopino naj pripravimo za škropljenje raznih sadnih vrst. Svoj čas so nemške tovarne izdelovale škropila v treh jakostih, in sicer: lahka, srednje močna in zelo močna oljnata škropila.

V splošnem priporočajo pri lahkem olju za pečkasto pleme desetodstotno, za koščičasto pa 6—8 odstotno raztopino, pri srednje močnih in jakih oljih pa primerno bolj razredčene raztopine.

Poleg teh škropil izdelujejo za zimsko škropljenje tudi žveplene izdelke. Žveplena škropila lahko uporabljamo brez škode tudi potem, ko je začelo sadno drevje že poganjati.

Z drevesnimi karbolineji pokončamo v glavnem sadne zajedalce živalskega rodu, na primer krvave uši na

jablanah, jajčeca listnih uši na vseh sadnih vrstah, kaparje, cvetožera, rdečega pajka in še druge škodljivce sadnih dreves. Tudi lišaje in mah uničimo z drevesnim karbolinejem.

Učinek žvepljenih izdelkov pri uničevanju sadnih zajedalcev je podoben učinku drevesnega karbolineja.

Zadnja leta se je pojavil na Korškem tudi San Josejev kapar, ki je nevaren zajedalec naših sadnih rastlin. Češpljeva drevesa pa nam že od nekdaj uničuje češpljev kapar, ki nam je povzročil že ogromno škodo.

Zato je res skrajni čas, da začnemo s sistematičnim škropljenjem naših sadnih dreves. Primanjkovalo nam bo škropilnic, ker se pač z malimi škropilnicami ne da veliko opraviti. Ali vseeno je po naših krajih precej škropilnic, ker so jih svoj čas nabavljale okrajne kmetijske zbornice. V večini občin jih je gotovo toliko, da bi ob pravilni organizaciji vsaj enkrat lahko poškropili vsa sadna drevesa v občini.

Ker je boj proti škodljivcem učinkovitejši, če jih zatira vsa okolica, vplivajmo tudi na sosedo, da bodo sodelovali pri uničevanju sadnih škodljivcev. Najbolje pa je, da po kmečkem vodju v občini izposlujemo prisilno škropljenje po vseh sadovnjakih v občini. Sami pa nikar ne čakajmo na občino, ampak opravimo škropljenje takoj!

Inž. Marko Polcer.

Lesne zadruge v Sloveniji

Vsakomur je jasno, da je poleg živinoreje gozd slovenskemu kmetu glavni vir dohodkov ter da se je ta že v preteklosti opiral v prvi vrsti na gozd. Slovenski mali in srednji kmet je so ustanavljal zadruge, da bi tako kljubovali navali raznih izkoriščevalcev. Izkušnje zadnjih desetletij pa so pokazale, da zadruge niso mogle izpolniti svojega namena in služiti ljudskim koristim, ker so jih izkoriščali gospodarsko-politični magnati, ki so imeli predvsem pred očmi svoje lastne koristi in interese evropskega kapitala.

Šele z rojstvom nove ljudske države je dobilo združništvo v Sloveniji pravi razmah in ima tudi možnost, da po izločitvi domačih in tujih izkoriščevalcev služi resničnim ljudskim interesom.

Po izvedbi agrarne reforme je v Sloveniji 70 odstotkov gozdov v lasti velikega, srednjega in malega kmeta in le 30 odstotkov jih pripada državnemu sektorju. Državni so gozdovi bivših nemških princev, grofov in baronov, ki so jih stoletja sami izkoriščali. Poleg tega so državni tudi gozdovi ljubljanske škofije okrog Gor-

njega grada in gozdovi drugih lastnikov, ki jih je zadela agrarna reforma. Mali in srednji gozdni posestniki pa so se združili v lesnih zadrukah, ki najtesneje sodelujejo z državnim sektorjem. Marsikje imajo zadruge svoje lastne obrate, kjer pa so še v razvoju, bodo gradile svoje obrate ali pa najele tuje. Pečajo se tudi z nakupom in zbiranjem lesa članov in nečlanov ter s prodajo državnemu sektorju. Organizirajo sečnjo drv in predelovanje oglja ter zbirajo in prodajajo iste potrebnikom. Tako je izločen vpliv raznih trgovskih izkoriščevalcev in spekulantov, katerim so predvsem manjši gozdni posestniki čisto nasledili in izgubljali pri tem cela premoženja in zemljo. Skrbijo pa zadruge tudi za pravilno gospodarstvo svojih članov — gozdnih posestnikov. Tako za načrtno pogozdovanje, za vsakoletne nase, trebljenje gozdov, gradnjo potov itd. Člani zadruge sklepajo na sestankih o potrebnih ukrepih in se učijo smotrne gozdnega gospodarstva za procvit narodnega gospodarstva in skupne koristi.

Z zajetjem čim večjega števila gozdnih posestnikov in ob tesnem so-

delovanju z državnim sektorjem v lesni produkciji bodo lesne zadruge res izpolnjevale nalogo, ki jim pripada, in bodo z medsebojno pomočjo skupno z državnim in zasebnim sektorjem doprinesla velik del k procvitu gozdarstva in prid slovenskega kmeta in nove ljudske države.

Nekaj

♦♦♦♦♦ PRAKTICNIH NASVETOV

Prva pomoč pri teletenju

Ne prenašli se nikdar in ne prediraj mehurja prezgodaj.

Čakaj potrpežljivo, da poči mehur sam; šele potem se prepričaj z očistnimi, z oljem ali mastjo namazanimi rokami, če je mladičeva lega prava. Prej si še skrbno pristriži nohte. Ne pusti, da bi nevešči ljudje segali v žival.

Ko si se prepričal, da je mladičeva lega pravilna, nazahtklaj tiste dele (sprednje ali zadnje noge, glavo), ki jih dosežeš.

Vleci le takrat, ko dobi krava popadke in ko čutiš že glavo v medenični votlini, ker se sicer glava zasuče.

Če mladičeva lega ni pravilna ali če so druge zapreke, na primer prevelik ali spačen mladič, zavita maternica in tako dalje, pokliči takoj na pomoč živinozdravnika. Dokler ne pride živinozdravnik, pusti žival pri miru. Krava naj se postavi ali položi tako, da je zadnji del više kot sprednji.

Tele ima spočetka komaj za liter velik želodec, zato mu prve dni ne smeš dati več kot petkrat po največ pol litra mleka!

Krompirjeve klice (cime) so strupene

V jeseni pospravljen krompir začne kaj kmalu kaliti, ako je shramba topla. V hladnejših kletih čez zimo, posebno na pomlad, začne vsak krompir kaliti, če že ne na površini, pa v notranjosti kupa. Kali ali cime lahko toliko narastejo, da kar opletajo gomelje in jih povežejo v manjše ali pa večje skupine.

Te kali vsebujejo jako hud strup (solanin) za vse živali, predvsem nevaren pa je prašičem. Gospodinja, kadar pripravlja krompir za ljudi, pravilno in lepo odstranjuje klice, vendar mnoge gospodinje ne vedo, da se kali ne smejo pokladati prašičem. Najprej se zastrupljenje opazi pri brejih živalih, ki zvržejo. Nastopajo krči in pridružuje se navadna driska poleg mnogih drugih znakov bolezni.

Kali pri krompirju ali njegovih olupkih se morajo torej pred kuhanjem in pred pokladijem, ako se pokladajo surove, skrbno odstraniti, da ne nastopi zastrupljenje.

OBRACŮN

FRANCE BEVK

Florijan se je zganil, kakor da je začutil bolečino v glavi. Z roko se je hotel opreti na klop, a je trčil na nekaj trdega v Petrovem žepu.

»Kaj nosiš s seboj?«

»Potipljil!«

Peter se je režal.

Bil je skoraj na tešče, telesno utrujen, čimdalje bolj se ga je oprijemalo vino. Besede so tonile v splošnem šumu. Podmejač je z ukrivljeno palico podpiral brado in zijal v Petra. Florijan je bil segel v Petrov žep in se zdrznil.

»Ali si norec, da to nosiš s seboj?«

Peter mu ni odgovoril. Njegov smeh je bil tako čuden, nenavaden in tuj, da je Florijan oči nehote umaknil od njegovega obraza in jih uprl v kozarec.

Ples je bil prenehal, a plesalci niso poselek. Stojte so se šalili z dekleti in čakali, da je Dominik izpil kozarec vina, znova vtaknil roke za jermena in se nekam zagledal, kakor da išče novo melodijo. Zaigral je počasen valček po napevu neke narodne pe-

sni, ki so jo nekateri polglasno brundali med plesom.

Preko glav je Peter med plesočimi pari zagledal Milko. Sedela je na klopi poleg Dominika, vsa zagrenjena, z rokami v naročju. Gledala je v uro, katere kazalec se je že pomikal na enajsto, pritrkavala je s peto; zdelo se je, da poje skozi nos, ne da bi odpirala usta. Čemu je nihče ni prosil za ples? Morda zaradi njega, ki se je vrnil? Ali pa sama ni hotela plesati? Zasmilila se mu je. Premagal je prejšnje občutke, se dvignil in stopil k njej.

Plesa mu ni odrekla, le čudno se je nasmehnila. Molče sta se pomešala med plesalce. Mnogo sta si imela povedati, a sta se le obupno pogledovala. Beseda se jima ni hotela razvozlati.

»Doma sem te iskal,« je slednjič spregovoril Peter.

»Povabili so me, pa sem šla. Nisem vedela, da prideš.«

»Ali si medtem mnogo plesala?«

Milka je molčala, ni ga gledala v obraz. Ob slednjem počasnem obratu

je strmela v miličnike, v luč, v kmete, v peč. Miličniki, svetilka, sosedje, peč... Vsa je drhtela v Petrovih rokah. Ne zaradi njegove bližine, zaradi misli, ki so ji trpile srce. Harmonika se je nategovala, Dominikovi prsti so trepetali po gumbih, izpod njih so se porajali glasovi, se spajali in trkali, privzdigovali noge, prebujali vriske. Med mizami in pečjo se je dvigal prah in trepetal v svetlobi kot ob mlatvi.

»Če pojdem po svetu, ali prideš za menoj?«

Dekle ga je živo pogledalo.

»Ali ne boš odprl štacune?«

»Zapravi sem si jo,« je rekel in pol iz grenkosti, a pol iz srda stisnil ustnice. »Poleg tega sem zadolžen... Spomagal si bom drugod — skraja moram začeti...«

»Drugod, drugod,« so pritrkavale pete. »Skraja, skraja,« je vpila harmonika. Kadar koli je Peter pogledal godca, so ga uporno spremljale njegove oči.

Milka je molčala. Strmela je po vrsti v miličnike, v luč, v kmete, v peč... Na gladkem čelu so se ji nabirale misli.

»Kam pojdeš?«

Povedal ji je, a ona je stisnila ustnice. Vselej, kadar je medla svetloba obsijala njen obraz, se je Peter trudil, da bi po dekletovem licu in očeh uganil njene misli. Milkina duša je bila

kot zaklenjena, ključ je ležal v njenih nedrjih. Za Petra je bilo tistega večera vse zagnjeno in zagonetno. Podmejač, Florijan, Milka, še on. Zaman se je mučil v mislih in trgal zagrnjalo.

»Ali imaš drugega fanta?« jo je vprašal.

Bilo mu je do nebes od žalosti in obupa. Plesalko je stisnil, da je zajela. Ob ledja ga je tolkel samokres, kakor da ga opominja in mu grozi.

Milka mu je strmela v prsi, kakor da ga ne more gledati v obraz, ali kakor da mu hoče prodreti v srce.

»Neko vprašanje sem imela, to je res,« je slednjič dejala. »Pravili so, da te dolgo ne bodo izpustili...«

»Laž, laž!« je Petru razbijalo srce. »Štirje meseci, štirje meseci,« je jokalo izpod Dominikovih prstov, prehajalo v plesoče pare, ki so se vrteli po podu. Petra je obhajala čudna omotica; zdelo se mu je, da pleše nad prepodom. Samokres mu je venomer tolkel ob boke. Milka mu je bila kot uganka, vsa zapletena v dim, ni je mogel razvozlati. Najrajši bi jo bil pustil sredi izbe in odšel.

»Kdo je bil?« je stežka izdaval skozi grlo.

Kaj mu je bilo toliko do imena? Saj mu ga tudi ni marala povedati. Peter je ob vsakem obratu videl Dominikove oči, ki so ga preganjale. Valček je

VALENTIN VODNIK

3. februarja 1758 se je rodil v Zgornji Šiški pri Ljubljani Valentin Vodnik, ki je po času naš prvi slovenski pesnik. Kot sin zdrave in šegave slovenske kmečke rodbine se je podal v ljudsko šolo in ker ga je učenje veselilo, je nadaljeval še gimnazijo. Nato ga »ženejo muhe v kloster k frančiškanom«, kjer je končal še bogoslovje, bral novo mašo in postal redovnik. Toda jožefinske reforme, ki redovom niso bile ravno najbolj naklonjene, so pripomogle k temu, da je ljubljanski škof Herberstein poslal Vodnika »ven duše past«. To je bilo v njegovem življenju eden najodločilnejših korakov, kajti tako je nadarjeni mož, ki se je že zaklenil za samostanske zidove, prišel zopet med svet in postal to, kar nam danes pojem Vodnik pomeni.

Že kot mlad dijak se je seznanil z o. Markom Pohlinom, ki ga je navdušil za slovenščino in mu z lastnim delom vzbudil veselje do pesnikovanja. Res je Vodnik v tem času napisal nekaj pesmi, o katerih pa je pozneje sam sodil, da je samo pesem Zadovoljni Kranjec »en malo branja vredna«. Po teh prvih poskusih pa je pesnikovanje za dolgo časa opustil.

Šele ko je zapustil samostan in prišel po osemletnem službovanju v Sorri in Ribnici za kurata v Gorjuše, kjer je prišel v stik z naobraženim baronom Zigo Zošom, se je odzval svojemu notranjemu pesniškemu klicu in se zavedel, da mora biti kot pesnik glasnik svojega naroda, njegov učitelj, buditelj in vodnik.

Toda v vseh panogah slovenskega knjižnega delovanja je bilo treba šele orati ledino. Razsvetljenska doba, katere sin je bil tudi Vodnik, je bila usmerjena v praktičnost in kot pravi sin svoje dobe si je tudi on izoblikoval razumsko trezno in stvarno gledanje na svet. Zošov načrt, da bi s pomočjo tega zmožnega literata začel izobraževati slovensko ljudstvo, je našel v Vodniku odličnega izvrševalca. Tako je izšla leta 1795 prva Vodnikova Velika pratika, ki naj bi prišla v roke širokim ljudskim množicam in jim tako vzbudila veselje za čitanje ter jih obenem izobraževala. Vodnik se je lotil dela in v treh zaporednih letnikih dajal ljudstvu najpotrebnejši pouk v zemljepisju, gospodarstvu, vremenoznanstvu in računstvu.

V tem času se je Vodnik preselil na svoje novo službeno mesto v Ljubljani. Tu se je lotil novega dela in začel izdajati leta 1797 prvi slovenski časnik

Ljubljanske novice, ki jih je tri leta sam pisal in urejeval.

Da se je zavedal važnosti uporabe slovenskega jezika na vseh področjih, dokazuje dejstvo, da se je lotil v tej dobi izdaje Kuharskih bukev, malo pred smrtjo pa je priredil po nemškem izvirniku celo Babištvo, ki naj bi koristilo ljudskim množicam.

Leta 1798 je postal profesor poetike na ljubljanski gimnaziji in tako posegel tudi v šolsko življenje. Na Zošovo prigovarjanje je prevzel zbiranje materiala za slovar, ki ga je pred njim pripravljal že Kumerdej. Vodnik je kot dober poznavalec jezika vnesel vanj mnogo čistih slovenskih ljudskih in tudi svojih izrazov ter tako obogatil slovenski jezik, toda vojni dogodki so ga prehiteli in tisk preprečili.

Ko se je Avstrija pripravljala na boj z mlado revolucionarno Napoleonomo Francijo, je Vodnik priredil za slovenske vojake Pesmi za brambovce, ki naj bi nadomestile nemška besedila. Reakcionarna Avstrija je pred svežo francosko revolucionarno politiko in armado kmalu kapitulirala in s francosko zasedbo slovenskih dežel je napočila tudi za Slovence nepričakovano nova doba. Revolucionarna gesla »svoboda, enakost, bratstvo« so našla predvsem pri zatiranih delovnih ljudskih množicah ter pri njenih vodilnih izobražencih navdušene pristaise, saj so obetale uresničenje dolgotrajnega truda in izpolnitev najbolj gorečih želja o svobodi in enakopravnosti. Mračnjaški duh avstrijskega germanizatorskega poslanstva se je moral umakniti sveži nacionalni zavestnosti. Pod francosko zasedbo je slovenščina takoj dobila dostop v šole in urade in v politični tvorbi Iliriji je bil nenadoma združen skoraj vse slovenski narod. Razumljivo je, da se je prav Vodnik kot pristni glasnik svojega naroda in učitelj mladine postavil na čelo navdušene množice in zapel svojo Ilirijo oživilno, v kateri je dal duška svojemu veselju nad vstajanjem slovenske narodnosti, nad napredkom slovenskega jezika in nad slavo slovenske zgodovine, ki jo čaka.

Kot iskren in navdušen revolucionar je stopil tudi v francosko-ilirsko prostozidarsko ložo, kar je bilo za tedanje čase zlasti za duhovnika znak nezaslišane revolucionarnosti, mračnjaškim avstrijskim absolutistom na znamenje, da postajajo novoprebujeni narodi nevarni njihovim izkoriščevalskim, izžemalskim in zatiralskim namenom.

Za karakteristiko Vodnika kot pesnika bi mogli reči, da se je držal Zošovega nasveta, ki pravi, da »vse, kar pride iz vašega peresa, mora biti pisano v ljudskem tonu in za ljudstvo«. Tako nam je Vodnik ustvaril posvetno pesništvo, ki je poglajlo svoje kalle iz slovenske zemlje, iz katerega je izpregovorila ljudska govorica in kateremu je vtisnilo pečat ljudsko mišljenje in čustvovanje. Snov mu je dajala njegovo lastno življenje in okolje, v katerem je živel, slovenska zemlja in slovensko ljudstvo in tako je postal naš prvi in obenem naš prvi ljudski pesnik.

Pod francosko zasedbo je postal Vodnik ravnatelj ljubljanske gimnazije in hkrati nadzornik ljudskih šol in ravnatelj obrtnih in umetnostnih šol. Ker pa potrebnih slovenskih učnih knjig ni bilo, jih je moral Vodnik sam kot najsposobnejši napisati. Od slovenske in nemške abecede ter kateki-

Novo življenje v Tuzli

Avstrijski novinar J. M. Prestrl je zbral svoje vtise o obnovi v tuzlanskem okraju v Bosni in jih objavil v članku, iz katerega posnemamo glavne odstavke.

»Malo mestice Tuzla leži vstran od velikih prometnih žil. S svetom je povezano z ozkotirno železnico. Nova Mladinska proga pa bo to važno industrijsko področje odprla vsemu svetu. Tu je veliko dragocenega lignita in ogromna bogastva kamene soli. Ko so gradili Mladinsko progo, so odkrili nova ležišča premoga in menda tudi nafto.

Tovarne in rudniki so poddržavljeni in delavci so znižali produktivne stroške za 20 odstotkov.

Sekretar mladinske organizacije nas je prijazno sprejel. Ponosno sliko razgrinja pred nami. Če bi nekdo vstal od smrti, ki je umrl pred dvema leti, bi se ne znašel več, toliko se je spremenilo. Pred vojno je vladalo v Tuzli veliko pomanjkanje, kajti bivši lastniki tovarn in rudnikov so vrgli mnogo delavcev na cesto in na njihovo mesto nastavili bosanske kmete, ki se niso mogli več preživljati na skopi zemlji. Za pet dinarjev na dar so ti kmetje delali v tovarnah in tri dinarje je stal kilogram kruha! Tako je naraščala revščina v Tuzli, dokler ni ljudstvo v osvobodilnem boju proti fašističnim razbojnikom vzelo samo podjetje v

zma do slovenske in francoske slovnice je moralo vse iz njegove duševne zakladnice.

Ko pa je Napoleonov imperialistični pohlep pregazil in poteptal revolucionarna ljudska načela ter je njegov vojaški stroj doživel poraz, je tudi politična tvorba Ilirija prišla zopet v roke avstrijski monarhiji. Reakcija je seveda smatrala za svojo dolžnost, da pokori in kaznuje vse, ki so ji v času revolucionarne navdušenosti izskočili iz ojnice in se navduševali za svobodo. Takšna usoda je doletela tudi Vodnika, ki mu je predvsem njegova pesem Ilirija oživilna in pa članstvo pri frimasonski loži onemogočilo vsako nadaljnje udejstvovanje. Avstrijske oblasti so ga upokojile s tretjino plače in mu odklanjale vse prošnje za novo nastavitve. Dne 8. januarja 1819 ga je kap rešila avstrijske maščevalnosti.

Sebe in svoje pesništvo je ocenil sam v zadnji kitici pesmi Moj spomenik:

Ne hčere, ne sina
po meni ne bo,
dovolj je spomina,
me pesmi pojo.

roke. Danes zasluži delavec sto dinarjev na dan in kilogram kruha stane 7 dinarjev. Danes lahko živi človeka vredno življenje.

In sekretar pripoveduje dalje: Prej je bila Tuzla prepravljena z berači, po cestah pa so se podili številni osiroteli otroci. Danes tega ni več. Danes delajo vsi. Predelali smo tovarne in popravili vojno škodo; danes proizvajamo za 30 odstotkov več kakor pred vojno. Sirote brez staršev stanujejo le v lepih domovih. V našem okraju smo zgradili šest kulturnih domov in priredili 82 čitalnic. 13.134 nedoraslih in 8.000 odraslih se je v kratkem času naučilo brati in pisati. Ustanovili smo 134 knjižnic. V našem okraju smo zgradili in popravili 414 kilometrov glavnih in 570 km stranskih cest. Izkopali smo 300 km kanalov, pripravili 1.136 kubičnih metrov kurjave za šole s prostovoljnim delom, zasadili 87.344 gozdnih in 82.512 sadnih drevesc, očistili in obrezali 226 tisoč dreves in posejali 2.455 kg semenja za divjake.

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitzl, Wien XVI, Ottakringstrasse 83. — Glavni urednik: dr. Franc Zwitter. Uredništvo in uprava: Wien IV., Waaggasse 6-II. Podružnica uprave, Celovec — Klagenfurt, Voelkermarkterstrasse 21-I. Tiska: »Globus«, Zeitungs- und Verlagsanstalt G. m. b. H. Wien I, Fleischmarkt 3-5.

postal glasnejši, počasni takt se je spreminjal v naglega. »Saj to je skoraj polka,« si je rekel Peter. Znova se je zavedel, da drži Milko v rokah. Kdo je bil, ki jo je snubil? Saj je vse eno. Ona se nikomur ni obljubila, a to naj mu zadostuje. Da, saj ji je verjel. A je tudi čutil, da njega več ne mara, da si mu tega noče povedati in priznati. Tesno sta se privijala drug k drugemu, vendar si nista bila še nikoli tako narazen kot tedaj, med njima je zija prepada. Kako je prišlo to? Ona mu vzroka noče povedati, morda ga tudi ne ve. Pač, saj ona bi se zmeraj hotela... da je tako, kot je bilo... Ali je zdaj kaj drugače? Nov, trd molk, Milka mu je strmela v prsi. Vprašanja in odgovori, čustva in misli, vse je tonilo v glasovih harmonike in plesa, v mraku, v tobakovem dimu, ki je zagrinjal še podobne na stenah... Miličniki so bili medtem nehali kvartati in odšli na patroljo... Nekdo je med plesom zadel ob Petrov samokres in zaklel. Peter je še vedno držal v rokah dekle, a se mu je zdelo čudno težko, kakor da vlači breme s seboj. Kdaj bo konec plesa? Po hrbtu mu je tekel znoj, srajca se mu je oprijela pleč.

»Ali res ne prideš za menoj?«

Dolgo mu ni odgovorila.

»Na to ti nocoj ne morem odgovoriti,« je dejala.

Tedaj so jo Petrove roke same od

sebe pustile. V istem hipu je harmonika obupno zastokala, zagnala poslednji, zategli glas in utihnila. Peter se je omočen opotekel do mize in zagledal Florijana pred seboj. Ta se je bil pravkar vzdignil, da bi odšel.

»Nekaj bi rad govoril s teboj,« mu je rekel in izpil kozarec vina na dušek.

V globokem mraku pred hišo Peter ni opazil Florjanovega spremenjenega obraza. Molčala sta nekaj trenutkov. V drevju za hišo je zašumel veter, veje so šklepetale. Krivec je podil oblake, ki so tekli čez mesec, kakor da bi se valovi pretakali čez bakreno oblo.

»Florjan, kdo me je ovadil?«

»Kako naj jaz to vem?« je dejal ta in se presenečen umaknil za korak.

»Če te je sploh kdo ovadil.«

»Da me je nekdo izdal, to vem,« je Peter pribil. »Kdo je bil, o tem ljudje pač govorijo.«

»Če govorijo, boš že izvedel. Jaz za nič ne vem.«

Florjana je posilil smeh, ki mu je v hipu zamrl na ustnicah. Odgovarjal je mrzlo, ne prijazno, nestrpno.

»Kaj se smeješ?« je rekel Peter strastno. »Lažeš, ko praviš, da za nič ne veš. Jaz moram vedeti, še nocoj.«

Nastal je molk. Florjan je stal ob plotu kot senca, ni se premaknil. Peter ga je prebadal z očmi; nekdanji odpor do tega človeka se je bojeval z zavestjo, da sta si bila vendar prija-

telja. Že je imel pripravljeno ostro besedo in psovko, ko je nekdo stopil iz krčme in ju zmotil. Bil je kmet z zalisci. Florjan se ga je očividno razveselil in spremenil glas.

»Gašper, ali greš domov? Kos poti lahko greva skupaj.«

Odšla sta v mrak. Peter je ostal na mestu in nekaj minut gledal za njima. Stisnil je pest in siknil kletev. Nato se je vrnil v izbo. Izpil je čašo vina in udaril po mizi.

»Hudič! Moram ga najti, ovaduha, četudi poginem!«

Fantje in dekleta so končali ples, odpravljali so se domov. V smrtni tišini, ki je bila nastala, so začudeni pogledali vanj.

»Peter, pij, a pameti ne zapij!« se je oglasil postaven dedec. »Ovaduha gori ali doli, če je sploh bil... Prestal si in amen, kaj bi z glavo buril skozi zid!«

»Ne, pri moji duši, dokler bodo gledale te moje oči...«

Peter je zavijtel s pestjo v zrak, a so ga nenadoma popustile moči. Sese del se je na klop, roke so mu padle na mizo. Pogled je uprl v Milko.

Ta je zdaj sedela ob mizici pri kamri, ves čas ni pogledala vanj. Šele tedaj je bil opazil, da ima skoraj čisto novo obleko na sebi. Čemu se je bila ta večer tako nafrknila? Okrog nje se je motal Dominik, ji pihal na srce in se objestno smejal. Ponavljal je

neko laško besedo, ki jo je bil prinesel od vojakov. Milki je njegova pozornost laskala: smejala se je, da so ji valovile prsi.

Peter je poslušnil, da bi ujel, kaj govori. Besede so kot šum vode nerazločno prihajale do njega. Zganil se je in besno premeril vso družbo. Ujel je Podmejačev pijani pogled, ki ga je meril, kakor da izživa. Hotel mu je nekaj reči, a mu je bil jezik ohromel zaradi razburjenja in naglo popitega vina. Trudil se je, da bi glavo držal pokonci, s težavo je odpiral veke, a je vse nekam tonilo, glasovi in ljudje, še luč na steni — —

Pol ure pozneje je stal pred krčmo.

Na mrzlem zraku ga je popuščala vinjenost, vračala se mu je zavest. Fantje so bili že odšli z dekleti. Zadnji vrisk in glas harmonike sta bila že izginila v daljavi nad gmajno. Tudi Podmejač je bil že odšel, odhajaje je vrgel Petru pikro besedo, da je ta razjarjen planil proti njemu. Tega se je le medlo spominjal. Sosedje so ga zgrabili in ga posadili na klop, a on jih je imenoval hinavce. Tako se še nikoli ni vedel. Nekdo ga je hotel celo udariti, a so drugi to ubranili. »Pusti ga,« so rekli, »saj vidiš, da je pijan!« Peter je bil užaljen. »Kdo je pijan?« in je odšel ter zaluščil z vrati... Sedaj se je telg sramoval, roka mu je iz zadrege segla po klobuku.

(Dalje)